

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ได้ทำการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยการประยุกต์ใช้ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา ทีมวิจัยได้กระตุ้นให้เยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งผลการดำเนินงานนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนใหญ่ๆ ซึ่งสรุปภาพรวมได้ดังต่อไปนี้

- 4.1 บริบทของชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 4.2 การพัฒนาโจทย์วิจัยและการทำความเข้าใจกับบุคคลเป้าหมายในการทำงานวิจัย
- 4.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- 4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- 4.5 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- 4.6 องค์ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- 4.7 การเรียนรู้ของเยาวชน
- 4.8 การเรียนรู้ของผู้วิจัย

4.1 บริบทของชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

4.1.1. ที่ตั้ง/อาณาเขต

ตำบลป่าสักตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอเมืองลำพูน ระยะทางห่างที่ว่าการอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง มีภูเขาและป่าไม้อยู่ทางทิศใต้และทิศตะวันออกของตำบล ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อาศัยน้ำฝน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีสภาพแห้งแล้งอย่างมากหลังฤดูฝน ลักษณะภูมิอากาศตำบลป่าสัก ตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูนซึ่งอยู่ในภาคเหนือ ดังนั้นตามตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนที่ค่อนข้างไปทาง เขตอากาศอบอุ่น ในฤดูหนาวจึงมีอากาศเย็นค่อนข้างหนาว แต่เนื่องจากอยู่ลึกเข้าไปใน แผ่นดินห่างไกลจากทะเล จึงมีฤดูแล้งที่ยาวนานและอากาศจะร้อนถึงร้อนจัดในฤดูร้อน ตำบลป่าสักมีสภาพภูมิอากาศแตกต่างกันอย่างเด่นชัด 3 ช่วงฤดู คือช่วงเดือนมีนาคม กับเมษายนมีอากาศร้อน ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จะมีฝนตกชุกเป็นฤดูฝน และช่วงเดือนพฤศจิกายนถึง เดือนกุมภาพันธ์มีอากาศหนาวเย็นเป็นฤดูหนาว ซึ่งฤดูหนาวและฤดูร้อนนั้น เป็นช่วงฤดูแล้ง ที่มีระยะเวลาติดต่อกันประมาณ 6 เดือน ในช่วงฤดูฝนอีก 6 เดือน นั้น

อากาศจะไม่ร้อนเท่ากับ ในฤดูร้อน และไม่หนาวเย็นเท่า ฤดูหนาว คือมีอุณหภูมิปานกลางอยู่ระหว่างสองฤดูดังกล่าว โดยตำบลป่าสักมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ตำบลเวียงยองและตำบลบ้านกลาง
ทิศใต้	ติดต่อ	ตำบลเหมืองจี้
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลศรีบัวบาน
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ตำบลหนองหนาม

ตำบลป่าสัก ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองลำพูน ประกอบไปด้วย 18 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสันคะยอม บ้านหนองบัว บ้านป่าดิงงาม บ้านหลุก บ้านหนองปลาขอ บ้านสันป่าสัก บ้านน้ำพุ บ้านห้วยม้าโค้ง บ้านกอกเปา บ้านหนองหลุม บ้านหนองท่า บ้านสันหลวง บ้านหนองชีว บ้านหนองไซ บ้านน้ำบ่อเหลือง บ้านทรายทอง บ้านใหม่ และบ้านใหม่จตุจักร (ที่มา: เอกสารแนวทางการพัฒนาการเกษตรตำบลป่าสัก กรมส่งเสริมการเกษตร ปี พ.ศ. 2547) ดังแผนภาพที่ 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงอาณาเขตของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

4.1.2 พัฒนาการ การก่อตั้งชุมชน

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของตำบลป่าสัก

ตำบลป่าสักนั้นแต่เดิมเป็นพื้นที่มีการปลูกต้นสักและมีป่าสักอยู่จำนวนมาก คนสมัยโบราณจึงได้ตั้งชื่อให้ตำบลนี้ว่า ตำบลป่าสัก และเรียกติดปากกันนับแต่นั้นมา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2469 ได้มีการยุบตำบลป่าสักรวมกับตำบลเวียงของ โดยมีนายแก้ว กั้นทะวงส์วาน เป็นกำนันและอยู่ในความปกครองของตำบลเวียงของมาประมาณ 3 ปี ภายหลังได้แยกออกมาเป็นตำบลป่าสักอีกครั้ง โดยมีกำนันชื่อ นายปัน สุทธิกุล ซึ่งเป็นกำนันคนแรกของตำบลป่าสัก

4.1.2.2 ประชากรและครัวเรือน ตำบลป่าสัก ประกอบไปด้วยหมู่บ้าน 18 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลประชากรและครัวเรือนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านสันคะยอม	422	492	914	267	159
2	บ้านหนองบัว	311	322	633	275	41
3	บ้านป่าดิงงาม	119	115	234	97	54
4	บ้านหลุก	443	504	947	652	35
5	บ้านหนองป่าขอ	161	186	347	118	51
6	บ้านสันป่าสัก	552	598	1150	353	163
7	บ้านน้ำพุ	356	377	733	234	76
8	บ้านห้วยม้าไก่อ	269	315	584	207	87
9	บ้านกอเปา	282	310	592	165	85
10	บ้านหนองหลุม	240	241	481	157	20
11	บ้านหนองท่า	306	277	583	180	92
12	บ้านสันหลวง	146	168	314	107	47
13	บ้านหนองชีว	304	315	619	202	90
14	บ้านหนองไซ	344	333	677	217	85
15	บ้านน้ำบ่อเหล็ก	223	223	446	275	33
16	บ้านทรายทอง	256	264	520	156	93
17	บ้านใหม่ร่องแกลบ	328	316	644	182	109
18	บ้านใหม่จตุจักร	259	274	533	177	8
รวม		5,321	5,630	10,951	4,021	1,328

(ที่มา: ศูนย์ถ่ายถอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสัก กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2547)

ตำบลป่าสัก มีจำนวนครัวเรือน 3,484 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 11,757 แยกเป็นชาย 5,687 คน หญิง 6,070 คน มีความหนาแน่น 105 คน/ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองลำพูน ณ วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548) ทำการเกษตร จำนวน 1,620 ครัวเรือน รับราชการ จำนวน 550 ครัวเรือน รับจ้างทั่วไป จำนวน 1,714 ครัวเรือน (อาชีพรับจ้างเช่น เป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และรับจ้างทั่วไป เป็นต้น) ในพื้นที่ตำบลป่าสักมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จำนวน 20 แห่ง โรงแรม 3 แห่ง ปั้มน้ำมันและก๊าซ 3 แห่ง โรงเรียน 4 แห่ง หอพัก 44 แห่ง ฟาร์มเลี้ยงสุกร 30 แห่ง (ข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน) จากข้อมูลจะเห็นว่าประชากรที่ทำอาชีพนอกภาคการเกษตรมีมากกว่าเกษตรกร โดยประชากรที่ทำอาชีพรับจ้างทั่วไปมีจำนวนมากที่สุด

4.1.3 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในชุมชน

4.1.3.1 พื้นที่และการใช้

ตำบลป่าสักมีพื้นที่ทั้งสิ้น 64.38 ตารางกิโลเมตรหรือ 40,236 ไร่ จำแนกออกเป็น

- พื้นที่ป่าไม้และภูเขา 13,288 ไร่
- พื้นที่การเกษตร 8,121 ไร่
- พื้นที่อยู่อาศัย 1,946 ไร่
- พื้นที่โรงงาน 1,277 ไร่
- พื้นที่โครงการดินจัดสรร 2,039 ไร่
- พื้นที่อื่น ๆ 1,056 ไร่
- พื้นที่ว่างเปล่า 12,300 ไร่

4.1.3.2 พื้นที่การเกษตร

พื้นที่ถือครองการเกษตรทั้งหมด 8,121 ไร่ แยกเป็น

- พื้นที่นา 5,843 ไร่
- พื้นที่สวนผลไม้ 2,119 ไร่
- พื้นที่เลี้ยงสัตว์ 159 ไร่

4.1.3.3 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ลำน้ำสาร	1	สาย	ฝาย	8	แห่ง
ลำห้วยไฟ	1	สาย	บ่อโยธา	36	แห่ง
บึง,หนอง	12	แหล่ง	ประปาหมู่บ้าน	17	แห่ง

แหล่งน้ำที่สำคัญเพื่อการเกษตรในฤดูฝน

ตำบลแห่งป่าสักตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อาศัยน้ำฝน จะมีน้ำเพียงบางส่วนของพื้นที่ได้รับน้ำจากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติมจากน้ำฝน ได้แก่

ลำน้ำแม่สาร ได้จากอ่างเก็บน้ำแม่สาน ตำบลศรีบัวบาน โดยจะมีการระบายน้ำให้ในฤดูฝนเป็นช่วง ๆ เพื่อใช้ในพื้นที่ปลูกข้าวของหมู่ที่ 1-7 และ 14 รวมจำนวน 8 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ฤดูแล้งถ้าปริมาณน้ำในอ่างยังมีเหลืออีกมากก็จะระบายน้ำให้บ้าง เพื่อช่วยเกษตรกรที่มีสวนไม้ผลและพืชผักปลูกอยู่ตามแนวลำน้ำ พื้นที่รับน้ำจากแหล่งน้ำจำนวน 3,040 ไร่

น้ำแม่ทา แหล่งต้นน้ำจากคอยขุนทา อำเภอแม่ทา ไหลผ่านตำบลเหมืองจี้ และตำบลบ้านเป็น ในปีที่มีฝนตกมากและระดับน้ำในแม่น้ำสูงพอ จึงจะไหลเข้าสู่ลำเหมืองต่าง ๆ เริ่มที่หมู่ที่ 4 ต.หนองหนาม ผ่านหมู่ที่ 16 ต.ป่าสัก ไปที่หมู่ที่ 9, 10, 11, 12, 13 ปัจจุบันใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้น้อยลงไปเนื่องจาก ลำเหมืองต้นเงินสภาพภูมิประเทศได้เปลี่ยนไป เส้นทางน้ำเดิมใช้การได้ไม่ดี พื้นที่รับน้ำ 1,000 ไร่

ลำห้วยไฟ แหล่งต้นน้ำจากป่าไม้และภูเขาทางทิศใต้ของตำบล ปีที่มีฝนตกสม่ำเสมอในฤดูฝน น้ำในลำห้วยจะมีต่อเนื่อง ใช้ในพื้นที่ปลูกข้าวของหมู่ที่ 8 , 7 และบางส่วนของหมู่ที่ 10 พื้นที่รับน้ำจากแหล่งนี้ประมาณ 800 ไร่

4.1.3.4 เส้นทางคมนาคม

มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดและทางรถไฟผ่านแนวเขตตำบล มีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน สามารถเดินทางได้สะดวก เส้นทางที่สำคัญ ได้แก่

เส้นทางที่ 1 ถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ – ลำปาง ผ่านหมู่ที่ 2

เส้นทางที่ 2 ถนนเชื่อมต่อกจากถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ – ลำปาง เข้าในเมืองลำพูน ระยะทาง 6 กิโลเมตร ผ่านหมู่ที่ 4

เส้นทางที่ 3 ถนนรอบเมืองคอยติ-ป่าซางระยะทาง 20 กม.ผ่านหมู่ 4 ,8 ,10 ,11 ,13 ,15 ทางรถไฟเส้นทางเชียงใหม่ – กรุงเทพฯ 3, 4, 6

4.1.4. สภาพการผลิตของตำบลป่าสัก

การประกอบอาชีพของเกษตรกรรวม ได้แก่ การทำนาปลูกข้าวในฤดูฝน การทำสวนลำไย มะม่วง ซึ่งเกษตรกรมีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์มายาวนาน การผลิตพืชจะเป็นระบบพืชเชิงเดี่ยว มีการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ สุกร และโคพื้นเมือง การทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำมากกว่า 1 กิจกรรม

4.1.4.1 ลักษณะการใช้ที่ดิน

การผลิตพืช

1. การทำนา จะทำในฤดูฝนปีละครั้ง แบบนาดำ พื้นที่ปลูก 5,843 ไร่ จำนวนผู้ปลูก 943 ราย เป็นพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวร้อยละ 70 พันธุ์ที่ใช้ได้แก่ กข. 6 พื้นที่ส่วนที่เหลือปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105

2. การปลูกลำไย พื้นที่ปลูก 2,087 ไร่ จำนวนผู้ปลูก 642 ราย พันธุ์ที่ปลูกเป็นพันธุ์ดอ เกือบทั้งหมด รูปแบบการปลูกจะมีทั้งทำเป็นสวนและปลูกในบริเวณที่อยู่อาศัยหรือสวนหลังบ้าน พื้นที่สวนลำไยที่มีน้ำจากแหล่งอื่นใช้อย่างพอเพียง เกษตรกรก็สามารถผลิตลำไยนอกฤดูได้

3. การปลูกมะม่วง พื้นที่ปลูก 31 ไร่ จำนวนผู้ปลูก 9 ราย พันธุ์ได้แก่ เงาะเสวย โชคอนันต์ น้ำดอกไม้ หนังกกลางวัน รูปแบบการปลูกมีทั้งเป็นสวนใหญ่และปลูกหลังบ้าน พื้นที่ปลูกมากอยู่ในหมู่ที่ 3 และ 14

การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหนึ่งของเกษตรกร นอกจากการปลูกพืชคือข้าวนาปี หลังการเก็บเกี่ยวพื้นที่จะว่างการปลูกพืชอื่นตาม จึงใช้เป็นแหล่งเลี้ยงโคได้ตลอดปี สัตว์เลี้ยงอีกชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญ นับวันจะมีผู้เลี้ยงเพิ่มขึ้นคือ สุกร โดยมีสหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกรเชียงใหม่-ลำพูน ให้การสนับสนุนและส่งเสริม

ตารางที่ 3 การเลี้ยงปศุสัตว์ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	โคเนื้อ		กระบือ		สุกร	
		ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย
1	บ้านสันคะยอม	90	12	4	1	3,305	17
2	บ้านหนองบัว	35	8	-	-	-	-
3	บ้านป่าดิงงาม	91	10	-	-	40	1
4	บ้านหลุก	-	-	-	-	-	-
5	บ้านหนองป่าขอ	-	-	-	-	-	-
6	บ้านสันป่าสัก	18	1	-	-	1,202	9
7	บ้านน้ำพุ	524	24	9	1	48	3
8	บ้านห้วยม้าโค้ง	82	9	-	-	-	-
9	บ้านกอเปา	23	7	-	-	-	-
10	บ้านหนองหูลุม	12	2	-	-	-	-
11	บ้านหนองท่า	36	6	-	-	-	-

ตารางที่ 3 การเลี้ยงปศุสัตว์ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	โคเนื้อ		กระบือ		สุกร	
		ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย
12	บ้านสันหลวง	39	8	-	-	-	-
13	บ้านหนองซิว	9	4	-	-	2	1
14	บ้านหนองไซ	111	18	3	1	561	7
15	บ้านน้ำบ่อเหลือง	4	1	-	-	-	-
16	บ้านทรายทอง	122	15	-	-	-	-
17	บ้านใหม่ร่องแกลบ	77	15	-	-	-	-
18	บ้านใหม่จตุจักร	-	-	-	-	-	-
รวม		1,273	140	16	3	4,976	38

(ที่มา: ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าสัก กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2547)

4.1.4.2 ระบบการผลิต

ระบบที่ 1	ข้าว	+	ผลไม้		
ระบบที่ 2	ข้าว	+	ประมง		
ระบบที่ 3	ไม้ผล	+	ประมง		
ระบบที่ 4	ไม้ผล	+	ปศุสัตว์		
ระบบที่ 5	ข้าว	+	ไม้ผล	+	ปศุสัตว์ (หรือประมง)

ที่มา: รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน

ปัจจุบันการทำเกษตร มีความจำเป็น ที่จะต้องนำ เทคโนโลยี มาปรับใช้ ให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาการผลิตให้ได้ทั้งการผลิตและปริมาณ สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสักก็ได้ให้ความสำคัญ ในการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้กับกิจกรรมของตนเอง เช่น การใช้พันธุ์ดี การปฏิบัติดูแลรักษา การใช้สารเคมีให้ถูกต้องและปลอดภัย เป็นต้น

All rights reserved

ตารางที่ 4 ปฏิทินกิจกรรมในการดูแลปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

กิจกรรม การเกษตร	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
จำนวนปี	↔					←						→
ลำไย	←											→
มะม่วง	←											→
การเลี้ยงโค	←											→
การเลี้ยงสุกร	←											→
การเลี้ยงปลา	←											→

ผลผลิตเฉลี่ย ราคาต้นทุนการผลิต

จำนวนปี ผลผลิตเฉลี่ย / ไร่	600	กิโลกรัม
ลำไย ผลผลิตเฉลี่ย / ไร่	1,200	กิโลกรัม
ต้นทุนการผลิตจำนวนปีเฉลี่ย / ปี	3,000-4,000	บาท

ตารางที่ 5 ต้นทุนการผลิตจำนวนปี/ไร่

ต้นทุนการผลิตข้าว	จำนวนเงิน (บาท)
1.ค่าเตรียมดิน	450
2.ค่าพันธุ์ข้าว 10 กิโลกรัม	120
3.ค่าปลูก	600
4.ปุ๋ยรองพื้น 30 กิโลกรัม	240
5.ปุ๋ยแต่งหน้า 10 กิโลกรัม	80
6.สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	400
7.น้ำมันเชื้อเพลิง	200
8.ค่าแรงงานตัดหญ้าคันทนา	50
9.ค่าแรงงานกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	150
10.ค่ามัดและกองข้าวเตรียมนวด	150
11.ค่าเก็บเกี่ยว	600

ตารางที่ 5 ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี/ไร่ (ต่อ)

ต้นทุนการผลิตข้าว	จำนวนเงิน (บาท)
12.ค่าแนวคิด	150
13.ค่าขนส่ง	100
รวม	3,290

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน

ต้นทุนการผลิตที่นำมาแสดงในตารางที่ 5 เป็นข้อมูลจากการสรุปของตัวแทนเกษตรกรผู้ทำนาในโครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน เป็นการนำต้นทุนจากการทำนาของเกษตรกรมารวมกันและประมาณการต้นทุนการผลิตในปี 2548 ซึ่งเกษตรกรบางรายก็มีต้นทุนที่มากกว่านี้ เพราะเมื่อศึกษาข้อมูลจากตารางที่ 5 จะเห็นว่าเกษตรกรไม่ได้รวมค่าแรงงานของตัวเองลงไป ซึ่งค่าแรงงานในส่วนนี้หากคิดเป็นจำนวนเงินแล้วจะเป็นอีกต้นทุนหนึ่ง

4.1.5 การทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักในอดีตและปัจจุบัน

ปัจจุบันชุมชนตำบลป่าสัก มีพื้นที่ 112.05 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 70,030.25 ไร่ เดิมตำบลป่าสักเป็นชุมชนที่ประชากรมีอาชีพทำนาเป็นหลัก ทุกครอบครัวต้องทำนา เมื่อปี พ.ศ. 2546 พื้นที่การทำนามี 5,843 ไร่ และมีพื้นที่ในการทำนาลดลงทุกปี สาเหตุของพื้นที่ในการทำนาลดลงนั้น ได้แก่ เกษตรกรเปลี่ยนพื้นที่นาไปเป็นสวนลำไย เลี้ยงสัตว์ ทำให้การทำนาลดลง และเกษตรกรบางส่วนเปลี่ยนอาชีพไปเป็นแรงงานก่อสร้าง จึงขายที่นาบางส่วน ขณะเดียวกันในพื้นที่หมู่บ้านน้ำบ่อเหลือง บ้านหลุก และบ้านใหม่จตุจักรเกษตรกรขายที่นา เพื่อนำเงินไปลงทุนในการทำหอพัก ลงทุนขายของในตลาดจตุจักร คนวัยกลางคนอายุประมาณ 35 ปี ไม่นิยมทำนา แต่เลือกไปเป็นลูกจ้างในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และโรงงานของบริษัทสหพัฒนาพิบูลย์จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านน้ำบ่อเหลือง

ข้อมูลประวัติศาสตร์การทำนาของเกษตรกรชาวตำบลป่าสัก จากการรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์การทำนาของ โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทำให้ได้ข้อมูลการทำนา ดังนี้

4.1.5.1 ข้อมูลด้านภูมิปัญญา

วิถีชีวิต

วิถีชีวิตของชาวนาในอดีตจะทำการเกษตรเป็นหลัก จึงมีเวลาที่จะมาช่วยกันทำกิจกรรมด้วยกันมาก เช่น การทำนาชาวนาจะมาช่วยกันลงแขก หรือที่เรียกกันว่าเอามือ ตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยว บ้างก็ไปช่วยเพื่อแลกกับผลผลิต เมื่อว่างจากการทำนาชาวบ้านก็จะมีวิธีการหากินตามรูปแบบของชาวบ้าน เช่น หาของป่า จับปลาตามแม่น้ำในฤดูแล้ง หรือในฤดูกาลทำนาซึ่งมีฝนตกมาก ชาวนาจะจะหาผัก หาลา ปลูก หอย จากในนาของตนเองและจากนาของคนอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นอาหารรับประทาน ถ้าได้มากก็จะแบ่งปันให้กับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านคนอื่นๆ หือไม่กี่หาทาเพื่อขาย คนหนุ่มสาวได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน คือ ได้ช่วยพ่อแม่ญาติพี่น้องทำนา หรือเพื่อนบ้าน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความผูกพันในครัวครัว และความสามัคคีกันในระหว่างครอบครัวกับครอบครัว

วิถีชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือ คนหนุ่มสาวที่เคยใช้ชีวิตแบบชาวชนบทเป็นเกษตรกรช่วยพ่อแม่พี่น้องทำนา ก็เปลี่ยนไปเป็นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม นอกจากนั้นวิถีชีวิตต่างๆ ก็เปลี่ยนไป เช่น การหาอาหารจากที่เคยหาอาหารได้จากท้องนา แม่น้ำ กลายเป็นต้องซื้ออาหารมารับประทาน และการที่คนหนุ่มสาวต้องเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรม ต้องทำงานเป็นกะ ทำให้ความผูกพันกับครอบครัวมีน้อยลง และการที่คนหนุ่มสาวมาสานต่ออาชีพการทำนาทำให้พื้นที่นาไม่มีคนทำ ถูกปล่อยเป็นพื้นที่ว่างเปล่ามากมาย

ประเพณีความเชื่อ ในการทำนา

ในอดีตเกษตรกรในตำบลป่าสัก ได้มีประเพณีความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ในการทำนาดังนี้

1. **พิธีสู่ขวัญวัวควาย** เนื่องจากได้มีการใช้วัวควายในการไถนาเพื่อเป็นการขอขมาต่อวัวควาย ที่ได้คำว่า เมียนติ และรำลึกบุญคุณ โดยพิธีกรรมนี้ได้ทำก่อนที่จะเริ่มทำนาหรือหลังเลิกทำนา สิ่งที่ใช้สู่ขวัญ ได้แก่ น้ำอบ น้ำหอม และหญ้า
2. **การหาฤกษ์หายาม** โดยถามจากคนเฒ่าคนแก่ ดูจากปฏิทินหรือหนังสือ เกษตรกรจะใช้ในการเลือกวันในการเริ่มทำนาในแต่ละปี เช่น เดือนกรกฎาคม จะมีวันเสียดคือ วันอาทิตย์และจันทร์ เป็นต้น เกษตรกรเชื่อว่าถ้ามีการทำนาในวันเสียดจะทำให้ข้าวที่ได้จากการทำนาน้อยลง และยังมีปัญหาที่เพื่อนบ้านไม่ยอมมาช่วยในการทำนา
3. **การไหว้พระแม่โพสพ** โดยการนำสวข้าวดอกดอกไม้ ธูปเทียน 5 อัน นำมาวางไว้ในมุมของคันนา เป็นพิธีที่เกษตรกรเชื่อว่าคอยปกป้องรักษาข้าวให้ปลอดภัยจากโรค แมลงต่างๆ ทำให้ข้าวมีความอุดมสมบูรณ์
4. **การสู่ขวัญข้าว** จะทำในช่วงก่อนที่เกษตรกรจะนำข้าวไปเก็บไว้ในยุ้งฉางของตน โดยเกษตรกรจะนำช่อดอกไม้วางไว้บนยุ้งฉาง 5 อัน โดยช่อดอกไม้จะประกอบไปด้วย

ไบขนุน ไบมะยม ไบมะค้ำ เทียนจี๊ซิ่ง เป็นต้น เกษตรกรมีความเชื่อว่า จะมีข้าวกินไม่รู้จักหมดตลอดทั้งปี

5. **ตาลข้าวใหม่** ทำในวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี โดยเกษตรกรจะนำเอาข้าวเปลือกหรือข้าวสารที่ได้ใหม่ในแต่ละปีไปทำบุญใส่บาตรร่วมกันที่วัด เกษตรกรมีความเชื่อว่าก่อนจะนำข้าวใหม่มารับประทานนั้นต้องทำบุญให้แก่ผู้ล่วงลับเสียก่อน

4.1.5.2 ลักษณะการทำนา

การทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยในอดีตนั้นมีการใช้แรงงานสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย ในการไถนา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นการใช้เครื่องจักรในการไถนา เนื่องจากความสะดวกและรวดเร็วกว่าการใช้แรงงานสัตว์ มีการใช้สารเคมีมากขึ้น เช่น ยาคุมหญ้า ยาฆ่าหอยเชอรี่ ยาฆ่าปู เป็นต้น ในอดีตการทำนามีการใช้สารเคมีน้อยมาก มีการกำจัดศัตรูพืชของข้าวโดยวิธีกล เช่น การถอนด้วยมือ การตัดหญ้า การเก็บหอยเชอรี่ เป็นต้น แต่ปัจจุบันจำเป็นต้องมีการใช้สารเคมีมากขึ้นเนื่องจาก ศัตรูข้าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจนยากแก่การกำจัดด้วยวิธีกล เกษตรกรมีเวลาน้อยในการดูแลเนื่องจากเกษตรกรได้ได้ทำนาอย่างเดียว มีอาชีพเสริมอย่างอื่นเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มรายได้แก่ตนเอง ส่วนในเรื่องของการใช้ปุ๋ยในอดีตใช้ปุ๋ยจากมูลวัว ควายอย่างเดียวในการทำนา โคนมูลสัตว์ที่ได้นั้นมาจากสัตว์ที่ตนเลี้ยง แต่ในปัจจุบันมีการนำปุ๋ยเคมีมาใช้ ปุ๋ยเคมีที่นำมาใช้มี 2 สูตรคือ ปุ๋ย 16-20-0 และ 46-0-0 นอกจากนั้นยังมีการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยขี้วัว เพื่อปรับปรุงด้วย และใส่ปุ๋ยเหล่านี้เพื่อจะทำให้ข้าวขึ้นสมบูรณ์ และปุ๋ยเหล่านี้เกษตรกรต้องซื้อจากร้านเคมีเกษตร แม้แต่ปุ๋ยคอกยังต้องซื้อจากคนที่เลี้ยงวัวหรือพ่อค้า ในด้านของแรงงานที่ใช้ในการทำนา ในอดีตพ่อแม่ ลูกญาติพี่น้องทั้งหลายจะช่วยเหลือกันตั้งแต่ปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยว ไม่ค่อยมีการจ้างแรงงาน แต่ในปัจจุบันนั้นเป็นการทำนาแบบนาใครนาคัน ในส่วนของเครื่องมือในการทำนาในอดีตใช้คราดในการไถนา ใช้เสียมในการเก็บเกี่ยว ใช้ไม้หนิบในการหนิบฟ่อนข้าวเพื่อนวด ใช้ฟากในการตักเมล็ดข้าวเปลือกที่นวดเสร็จมาเทบนพื้นเพื่อกำจัดสิ่งเจือปน เช่นดอกหญ้า เมล็ดข้าวลีบ เป็นต้น ใช้ตั้งขูเพื่อรองกรนวดข้าว ใช้เชือกม้าในการรดฟ่อนข้าวที่กองไว้หลังจากที่เกี่ยวเสร็จรอการนำไปนวด แต่ในปัจจุบันเครื่องมือที่ใช้ในการทำนาที่เหลืออยู่คือไม้ฟาก ไม้หนิบ เชือกม้า เดียว เนื่องจากมีเทคโนโลยี เข้ามาเช่น รถไถ รถเก็บเกี่ยว เป็นต้น เพราะเทคโนโลยีเหล่านี้เพิ่มความสะดวก ใช้ง่าย รวดเร็ว ให้แก่เกษตรกร

4.1.5.3 แรงงานด้านการเกษตร

แรงงานด้านการเกษตร ในพื้นที่ไม่เพียงพอเนื่องจากคนหนุ่มสาวเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรมกันมาก ทำให้ช่วยดูแลปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวข้าวต้องจ้างแรงงานต่างพื้นที่มาทำงานวันละ 130 บาท/วัน ช่วงฤดูหลังการเก็บเกี่ยวข้าว แรงงานในพื้นที่ที่ไม่มีงานประจำ ก็จะไปทำงานก่อสร้างในแหล่งต่าง ๆ

4.1.5.4 ขนาดการถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดิน ในกลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 7 ไร่ ข้อมูลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลพื้นที่ถือครองทำการเกษตร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่นาปลูกข้าว		พื้นที่สวนลำไย		พื้นที่สวนมะม่วง		รวม (ไร่)
		ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	
1	บ้านสันคะยอม	648	119	348	115	-	-	996
2	บ้านหนองบัว	73	14	42	24	-	-	112
3	บ้านป่าดิงงาม	90	24	161	47	11	2	262
4	บ้านหลุก	60	7	102	33	4	2	166
5	บ้านหนองป่าขอ	256	39	36	22	-	-	292
6	บ้านสันป่าสัก	744	122	218	91	-	-	962
7	บ้านน้ำพุ	364	64	87	36	-	-	451
8	บ้านห้วยม้าโค้ง	537	71	74	26	-	-	611
9	บ้านกอเปา	402	72	51	14	-	-	453
10	บ้านหนองหลุม	118	15	79	15	-	-	197
11	บ้านหนองท่า	281	49	424	74	6	1	711
12	บ้านสันหลวง	191	30	30	16	2	2	223
13	บ้านหนองซิว	415	81	23	9	5	1	443
14	บ้านหนองไซ	230	35	207	68	3	1	430
15	บ้านน้ำบ่อเหลือง	195	19	35	10	-	-	230
16	บ้านทรายทอง	482	77	120	34	-	-	602
17	บ้านใหม่ร่อง แกลบ	767	105	2	2	-	-	769
18	บ้านใหม่จตุจักร	-	-	48	6	-	-	48
รวม		5,843	943	2,087	642	31	9	7,961

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนา ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน

4.1.5.5 ข้อมูลการตลาด

- ข้าว เกษตรกรจะขายหลังการเก็บเกี่ยวทันทีเมื่อข้าวราคาดี ไม่เสียเวลาขนข้าวเก็บไว้ในยุ้งฉาง และจะเก็บไว้ในยุ้งฉางเมื่อราคาข้าวตกต่ำ ตลาดข้าว ได้แก่ โรงสีในจังหวัดเชียงใหม่ และโรงสีในตำบลป่าสัก

- ลำไย การตลาดมีหลายรูปแบบเช่น ขายเหมาผลผลิตให้พ่อค้าในระยะลำไยติดผลขนาดเล็ก ขนาดกลาง และเมื่อสุก หรือเจ้าของสวนเก็บเกี่ยวผลผลิตเอง ตามจุดรับซื้อที่กระจายอยู่ทั่วไป ราคาลำไยขึ้นอยู่กับคุณภาพและปริมาณลำไยในท้องตลาด

4.1.9 องค์กรในชุมชน

ตำบลป่าสักมีการบริหารในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลป่าสัก มีสำนักงานที่ทำการตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลป่าสัก

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	มีจำนวน	17	กลุ่ม
- กลุ่มเกษตรกรทำนา		1	กลุ่ม
- กลุ่มเยาวชน (สภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก)		1	กลุ่ม

การรวมกลุ่มของเยาวชนตำบลป่าสัก มีการรวมกลุ่มเป็นสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก แต่ยังคงกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ทำให้กลุ่มมีกิจกรรมทำไม่ต่อเนื่องการรวมกลุ่มจึงไม่ยั่งยืน

4.1.10 การรวมกลุ่มเกษตรกรและเงินทุนของกลุ่ม

- สหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร มีสมาชิก 66 คน มีเงินทุนหมุนเวียนเป็น 10 ล้าน มีกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงและผลิตสุกรให้ได้คุณภาพ จัดหาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ดีมาบริการสมาชิก จำหน่ายวัตถุดิบใช้ผสมทำอาหารสุกร เมื่อสิ้นปีมีการแบ่งเงินปันผลแก่สมาชิก

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีการรวมกลุ่มกันทุกหมู่บ้าน มีการร่วมหุ้น เพื่อใช้เป็นกองทุนแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สำหรับตำบลป่าสักมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ครอบคลุมหมู่บ้าน 17 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนกลุ่มละไม่น้อยกว่า 20,000 บาท

- กลุ่มเกษตรกรทำนา มีสมาชิก 200 คน มีเงินทุนหมุนเวียน 560,000 บาท มีกิจกรรมการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยหมัก ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ มาจำหน่ายให้แก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป

- ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีสมาชิก 18 ราย มีเงินทุนหมุนเวียน 200,000 บาท มีกิจกรรมคือ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวพันธุ์ดี พื้นที่ 200 ไร่ แล้วกระจายพันธุ์จำหน่ายรายละ 1,000 ไร่

การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ทำนา ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำนา ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนในการผลิต โดยมีการผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาถูกลง อีกทั้งรวมตัวกันเพื่อซื้อปุ๋ยเคมีในจำนวนมากเพื่อให้ได้ราคาที่ถูกลง อีกทั้งมีการตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน เพื่อผลิตผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวพันธุ์ดี เพื่อเป็นการแก้ปัญหาผลิตข้าวราคาตกต่ำ และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ในพื้นที่ในราคาไม่แพงมากเพื่อลดต้นทุนในการผลิตด้วย

4.2 การพัฒนาโจทย์วิจัยและการทำความเข้าใจกับบุคคลเป้าหมายในการทำงานวิจัย

4.2.1 การทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชน ทีมวิจัยท้องถิ่นและผู้ปกครอง

ทีมวิจัยเข้าไปในพื้นที่ตำบลป่าสักเพื่อศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่และเป็นปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขมากที่สุด เพื่อที่จะพัฒนาปัญหาดังกล่าวนั้นเป็นหัวข้อในการทำวิจัย และได้ค้นพบว่าในพื้นที่ตำบลป่าสักเป็นพื้นที่ที่มีการทำนามากในอดีต แต่ปัจจุบันนี้การทำนาลดลงอันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญคือ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้นำประเด็นนี้ขึ้นมาเป็นหัวข้อในการวิจัย โดยทีมวิจัยมีโอกาสร่วมในการประชุมของกลุ่มตัวแทนเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก และได้ข้อสรุปว่าถ้ามีข้อมูลในการทำนาแต่ละปี ก็จะสามารถวิเคราะห์และหาสาเหตุของต้นทุนในการทำนาว่าทำไมจึงสูงขึ้นทุกปี ด้วยเหตุดังกล่าวทีมวิจัยจึงต้องการหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูล และเยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสักจะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา เนื่องจากเยาวชนในพื้นที่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในตัวเองมาก แต่ปัจจุบันการที่เยาวชนจะแสดงออกให้กับชุมชนได้รู้ถึงสิ่งดีที่อยู่ในตัวเองนั้นมีน้อย ดังนั้นทีมวิจัยจึงมีความคิดที่จะเข้าไปชวนให้เยาวชนเข้ามาทำกิจกรรมเพื่อมีพื้นที่ในการแสดงออกให้คนในชุมชนรู้ถึงความสามารถของตนเอง และเป็นการให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงการทำนาโดยผ่านงานวิจัยชิ้นนี้ อีกทั้งการที่เยาวชนได้เข้ามาทำงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการรวมตัวกันของเยาวชนในพื้นที่ และในหมู่บ้านของตนเพื่อที่จะเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชนประจำหมู่บ้านต่อไป เพื่อทำกิจกรรมอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในอนาคตต่อไป

การทำความเข้าใจกับชุมชน ทีมวิจัยได้เข้าร่วมในการประชุมทีมวิจัย “โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ซึ่งในโครงการวิจัยชิ้นนี้มีนักวิจัยจาก 10 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการทำงานวิจัยของทีมวิจัยด้วย ด้วยเหตุนี้การเข้าร่วมในการประชุมแต่ละครั้งทีมวิจัยจึงได้ทำความเข้าใจกับนักวิจัยท้องถิ่นถึงวัตถุประสงค์ของ

งานวิจัย รวมทั้งกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ของงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย อีกทั้งยังขอความร่วมมือให้ทีมวิจัยท้องถิ่นเป็นที่เล็งกับเยาวชนในการทำงานวิจัยและทำความเข้าใจ รวมทั้งประชาสัมพันธ์งานวิจัยชิ้นนี้ให้คนในพื้นที่ได้ทราบด้วย

ผลตอบรับที่ได้จากการทำความเข้าใจกับทีมักวิจัยท้องถิ่น ซึ่งนักวิจัยท้องถิ่นบางท่านก็เป็นผู้นำชุมชนอยู่แล้วได้แก่

1. พ่อหลวงอุทิศย์ พิงคะสัน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
2. พ่อหลวงดิเรก เนตรแสนสัก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง
3. นายขัน ห้วนระราษฎร์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
4. พ่อหลวงอุทัย ชิวแดง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านสันหลวง
5. พ่อหลวงสมบุรณ์ เเดชอุป ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านหนองชีว
6. พ่อหลวงอาคม จาวัน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 16 บ้านทรายทอง
7. พ่อหลวงบุญยวง เศรษฐกิจ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 บ้านใหม่ร่องแครบ

ดังนั้นในการขอความร่วมมือในการทำความเข้าใจกับคนในชุมชนและผู้ปกครองเยาวชนจึงเป็นการง่าย เพราะว่่านักวิจัยท้องถิ่นแต่ละท่านมีความเข้าใจในการทำงานวิจัยเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และมีความต้องการให้เยาวชนในแต่ละหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเพื่อทำงานเพื่อหมู่บ้าน และมีกิจกรรมที่มีประโยชน์ทำในช่วงเวลาว่าง

4.2.2 การเชิญชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน

การลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนที่มีความสนใจในการทำงานวิจัยเพื่อเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน ทีมวิจัยได้ขอให้นักวิจัยท้องถิ่น โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นผู้นำเยาวชนในหมู่บ้านให้เข้ามารวมตัวกัน เพื่อจะได้ชี้แจงถึงงานวิจัย และชวนให้เยาวชนเข้ามาร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน โดยการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนให้แต่ละหมู่บ้านนั้นสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม

บ้านสันคะยอมเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการทำงานวิจัยมากที่สุด อันเนื่องมาจากชุมชนได้มีงานวิจัยต่างๆ เข้ามาทำในหมู่บ้านก่อนหน้าี่หลายๆ เรื่อง อีกทั้งคนในชุมชนยังมีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การรวมกลุ่มเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มปุ๋ยหมักชุมชน เป็นต้น และเยาวชนในพื้นที่ที่มีความสนใจในการทำงานวิจัยยังได้รวมตัวกันเพื่อทำงานวิจัยด้วย ดังนั้นการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนนั้น ผู้วิจัยได้ทำเอกสารชี้แจงถึงงานวิจัย และขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์การทำงานวิจัยกับคนในชุมชน ลงไปให้กับผู้ใหญ่บ้านและได้พูดคุยถึงการทำงานวิจัย

อีกทั้งสอบถามถึงเยาวชนในหมู่บ้านนอกเหนือจากเยาวชนที่รวมตัวกันอยู่แล้ว ผู้ใหญ่บ้านได้แนะนำให้ลองชวนเยาวชนที่เล่นกีฬาในตอนเย็นที่บริเวณหน้าวัดสันคะยอมดู เพราะเยาวชนเหล่านั้นอาจมีความสนใจและเป็นเยาวชนชายที่ไม่ค่อยมีกิจกรรมพิเศษทำในเวลาว่าง

บ้านสันคะยอมเป็นหมู่บ้านเป้าหมายของงานวิจัย 3 เรื่อง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เน้นให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยเช่นกัน ดังนั้นในการลงพื้นที่ทำงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจกับชุมชน การชวนเยาวชน หรือการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้วิจัยทั้ง 3 โครงการจึงลงพื้นที่พร้อมๆ กันเพื่อที่จะให้การทำงานไม่ทับซ้อนกันมากเกินไป และเพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 3 งานวิจัย โดยถือเอางานวิจัยแต่ละเรื่องเป็นวิชาที่ผู้วิจัยจะเข้าไปชวนน้องๆ เยาวชนเรียนรู้เพิ่มเติมจากการเรียนในวิชาปกติในโรงเรียน ดังนั้นทีมวิจัยของทั้ง 3 งานวิจัยอาจจะซ้ำซ้อนกันเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น

ในการลงพื้นที่เพื่อชวนน้องเยาวชนเพื่อเข้าร่วมในทีมวิจัย บ้านสันคะยอมผู้วิจัยได้พบปะและเข้าร่วมประชุมกับงานวิจัยเรื่อง **“แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนต่อวิธีการเปลี่ยนแปลงชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”** แต่อันเนื่องมาจากกิจกรรมในงานวิจัยดังกล่าวทำให้เวลาของเยาวชนไม่มีที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมของงานวิจัยของผู้วิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แต่ชี้แจง และให้กิจกรรมของเยาวชนน้อยลงจึงจะนำกิจกรรมของผู้วิจัยเข้ามาทำกับเยาวชนในพื้นที่ต่อไป

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่เข้ามาสู่หมู่บ้านและบ้านสันคะยอมเป็นหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพในการทำงานวิจัยเพราะมีงานวิจัยหลายๆ เรื่องเข้ามาทำในหมู่บ้าน แต่เมื่อลงมือทำงานวิจัยชิ้นนี้ เยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยกลับมีภาระมากทั้งด้านการศึกษา การเรียนพิเศษ กิจกรรมของโรงเรียน อีกทั้งงานที่เกิดจากการเข้าร่วมในการทำวิจัย ภาระงานเหล่านี้ทำให้เยาวชนไม่เข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาโดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาและมีภาระงานมากแล้ว

หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก

บ้านสันป่าสัก เป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนและมีประชากรมากหมู่บ้านหนึ่งในตำบลป่าสัก การลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับผู้ใหญ่บ้านนั้น บ้านสันป่าสักทีมวิจัยได้ทำหนังสือชี้แจงและขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์งานวิจัย อีกทั้งได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำหมายเยาวชนในพื้นที่ให้เพื่อจะได้พูดคุย และทำความเข้าใจกันในเรื่องของงานวิจัย การเข้าไปพบกับผู้ใหญ่บ้านนั้นอาจจะเนื่องมาจากช่วงเวลาที่เข้าไปพบกับท่านเป็นช่วงเวลาที่ท่านไม่อยู่ จึงไม่ได้พบปะท่าน ทีมวิจัยใช้วิธีการฝากหนังสือชี้แจงให้ท่านผู้ใหญ่บ้านและใช้โทรศัพท์ในการติดต่อและนัดหมาย

ผลจากการนัดหมายดังกล่าว ไม่ประสบผลสำเร็จอาจเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ความคาดเคลื่อนในการติดต่อประสานงานระหว่างผู้วิจัยกับผู้ใหญ่บ้าน ทำให้การประชุมครั้งแรกชาวบ้านเข้าร่วมประชุม ทีมวิจัยได้ถือโอกาสประชาสัมพันธ์ถึงการเข้ามาทำงานวิจัยในพื้นที่ให้กับคนที่เข้าร่วมประชุม และได้พบกับผู้ใหญ่บ้านจึงได้คุยทำความเข้าใจกันถึงการทำงานและขอให้ท่านได้ประชาสัมพันธ์อีกครั้งหนึ่งให้เยาวชนเข้าร่วมประชุม

ในการนัดประชุมครั้งที่ 2 ผู้ใหญ่บ้านได้ประกาศและนัดหมายเยาวชนตรงตามทีผู้วิจัยได้ขอไว้ แต่ปรากฏว่าไม่มีมาเยาวชนเข้าร่วมในการประชุมเลย ซึ่งก็เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจว่า บ้านสันป่าสักเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มาก แต่กลับไม่มีเยาวชนสนใจเข้าร่วมประชุมเลย แต่ในการประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยก็ได้พบกับคุณประเสริฐ กิตติศักดิ์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งสถานีวิจัยชุมชนคนเมืองลำพูน คลื่น 90.25 MHz ทีมวิจัยได้เล่าถึงการที่จะเข้ามาทำงานวิจัยในพื้นที่ วัดอุปประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมต่างๆ ของงานวิจัยให้ท่านได้ทราบ และขอให้ท่านช่วยในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยขึ้นนี้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งกับคุณประเสริฐ กิตติศักดิ์ ก็ได้เล่าให้ฟังว่า

“ท่านได้สนับสนุนกิจกรรมของเยาวชนมาบ้างแล้ว เช่นให้เยาวชนในพื้นที่มาจัดรายการวิทยุบ้าง แต่ว่าเยาวชนที่เข้ามาจัดนั้นขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมดังกล่าว จึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวได้เลิกไป ดังนั้นหากว่ามีการทำงานวิจัยขึ้นนี้ขึ้นมา และจะมาขอให้ทางสถานีวิจัยช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์หรือขอให้เยาวชนได้เข้ามาจัดรายการบ้างก็ได้ แต่ขอให้มีความต่อเนื่องในตัวของกิจกรรม เยาวชนมีการสืบต่อไปเป็นรุ่นๆ คือเมื่อรุ่นหนึ่งเลิกทำ ก็ควรมีรุ่นใหม่ขึ้นมาทำกิจกรรมต่อไป”

จากความล้มเหลวในการประชุมครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้เปลี่ยนวิธี โดยติดต่อขอความร่วมมือในการนัดหมายเยาวชนผ่านทางนักวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่บ้านสันป่าสัก คือคุณลุงณรงค์ สมณาสัก ซึ่งท่านยังเป็นหมอดินของตำบลป่าสักอีกด้วย ผู้วิจัยได้ขอให้ท่านติดต่อเยาวชนในบ้านสันป่าสักให้ ปรากฏว่ามีเยาวชนเข้าร่วม 3 คนซึ่งทั้ง 3 คนได้เข้ามาพูดคุยและรับฟังถึงงานวิจัยขึ้นนี้และได้ตกลงเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน และรับปากจะไปชวนเพื่อนให้เข้าร่วมในทีมเพิ่มอีกในครั้งต่อไป

การนัดประชุมครั้งที่ 3 เป็นการนัดประชุมกับทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันป่าสักครั้งที่ 1 มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมอีก 1 คนในการประชุมครั้งนี้เป็นเรียกประชุมเพื่อนนัดหมายถึงการประชุมใหญ่ของทีมวิจัยเยาวชนทั้งหมด 10 หมู่บ้าน

สรุป บ้านสันป่าสักมีทีมวิจัยเยาวชน ทั้งหมด 2 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันป่าสัก

1. นายวสันต์ นันทะศักดิ์
2. นายวรวิช ดวงดีง

บทวิเคราะห์

บ้านสันป่าสักเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีเยาวชนในหมู่บ้านจำนวนมากและเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดสันป่าสัก แต่เยาวชนที่สนใจเข้าร่วมในการทำวิจัยกลับมีจำนวนไม่มาก และจากการสอบถามจากคุณลุงณรงค์ สมณาสัก ท่านได้เล่าว่า “เยาวชนในหมู่บ้านมีกิจกรรมมาก เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ได้เข้าไปเรียนโรงเรียนในตัวเมืองลำพูนทำให้ในวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ต้องเข้าไปเรียนพิเศษและทำกิจกรรมในตัวเมือง อีกทั้งผู้ปกครองของเยาวชนในหมู่บ้านไม่ค่อยจะสนับสนุนให้เยาวชนเหล่านั้นเข้ามาทำกิจกรรมกับนักศึกษา เพราะผู้ปกครองเห็นว่ากิจกรรมนั้นไม่เกี่ยวกับการเรียนของเยาวชน”

หมู่บ้าน 8 บ้านห้วยม้าโค้ง

บ้านห้วยม้าโค้งเป็นหมู่บ้านแรกที่ทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนเข้ามาเป็นทีมวิจัยร่วมในงานวิจัยเรื่องนี้ โดยได้ประสานงานผ่านทางคุณวิรัช เนตรแสนสักและคุณจันทา บุญเรืองกาศ ซึ่งทั้งสองท่านเป็นนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน นอกจากนั้นทางด้านพ่อหลวงดิเรก เนตรแสนสัก ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านห้วยม้าโค้งก็เป็นสมาชิกในโครงการเช่นกัน ดังนั้นการเข้าไปทำงานในพื้นที่จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

การเข้าไปในหมู่บ้านผู้วิจัยได้พบปะและนัดหมายขอให้นักวิจัยท้องถิ่นทั้ง 2 ท่านช่วยในการนัดเยาวชนในหมู่บ้านที่สนใจในการทำงานวิจัยและอยากมีกิจกรรมทำในเวลาว่างให้เข้ามาประชุมที่บ้านของคุณวิรัช โดยในการลงพื้นที่ครั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมเอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดของงานวิจัยและกิจกรรมโดยคร่าวๆ ที่จะเกิดขึ้นหากเยาวชนเข้าร่วมในการทำงานวิจัยขึ้นไปแจกกับเยาวชนและผู้ปกครองด้วย การประชุมครั้งนี้มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 6 คน ชาย 2 คนและหญิง 4 คน เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมในครั้งแรกนี้ยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกสักเท่าไร และเมื่อถามคำถามไปเรื่อยๆ เยาวชนยังไม่ค่อยกล้าตอบคำถาม แต่จากการที่เยาวชนได้ให้ความสนใจในสิ่งที่ผู้วิจัยได้บอกกล่าวและเล่าให้ฟัง จะเห็นถึงความสนใจในตัวเยาวชนบ้านห้วยม้าโค้ง หลังจากเล่าถึงงานวิจัยทั้งหมดให้กับเยาวชนได้ฟังเสร็จแล้วก็ได้นัดหมายให้เยาวชนบ้านห้วยได้เข้าไปร่วมกิจกรรมที่จะจัดขึ้นที่บ้านสันคะยอม เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านและจะได้รู้จักกับทีมบ้านสันคะยอม รวมทั้งได้ทำความคุ้นเคยกันระหว่างผู้วิจัยกับทีมเยาวชนด้วย ในการประชุมครั้งนี้ นอกจากเยาวชนแล้วยังมีผู้ปกครองของเยาวชนได้เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ด้วย ข้อสังเกตหนึ่งที่ได้จากการประชุมครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองจะให้ความสนใจในการทำงานวิจัยขึ้นนี้มาก อีกทั้งยังสนับสนุนให้เยาวชนเข้าร่วมทำงานวิจัยขึ้นนี้ด้วย ซึ่งเป็นที่น่าสนใจมาก

จากการนัดหมายในการประชุมครั้งที่ 1 จึงได้นำเยาวชนจากบ้านห้วยม้าโค้งจำนวน 11 คน ร่วมกิจกรรมการพัฒนาลำน้ำสารของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้พาเยาวชนไปร่วม

ณ วัดบ้านสันคะยอม ซึ่งกิจกรรมแรกเป็นการแจกทรายอะเบตและรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก โดยเยาวชนบ้านสันคะยอมและเยาวชนบ้านห้วยม้าโก้งเดินรณรงค์แจกทรายอะเบต จากนั้นได้ให้เยาวชนทั้งสองหมู่บ้านได้เข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อทำความรู้จักกัน และได้รับฟังผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าถึงประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน และให้ข้อคิดในการทำงานเพื่อท้องถิ่น เสร็จจากบ้านสันคะยอมผู้วิจัยได้พาเยาวชนของทั้ง 2 หมู่บ้านไปที่วัดแม่สารป่าขาม ตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อเข้าร่วมในพิธีปิดค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งได้รับฟังแนวคิดและการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยพระมหานិเวศ ซึ่งท่านได้ทำงานวิจัยใน “โครงการกระบวนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติลำน้ำแม่สารอย่างมีส่วนร่วม” หลังจากนั้นก็กลับมาประชุมกันอีกครั้งที่บ้านห้วยม้าโก้ง โดยเป็นการประชุมเพื่อคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยของหมู่บ้านและนัดหมายในการประชุมครั้งต่อไป

สรุป บ้านห้วยม้าโก้ง มีทีมวิจัยเยาวชนทั้งหมด 12 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านห้วยม้าโก้ง

1.	นายสันต์	นันทะศักดิ์
2.	นายวรวิช	ดวงดี
3.	ค.ช.สุจินดา	สำเนียงใหม่
4.	ค.ช.อโนชา	ปาระมีศักดิ์
5.	ค.ญ.ชลดา	กฤษณะแสงคำ
6.	ค.ญ.สุธนา	ใจสัน
7.	ค.ญ.ชลธิชา	บุรียรัตน์ศรีสกุล
8.	ค.ญ.ชลธิชา	ใหม่ตั้ง
9.	ค.ช.สหรัฐ	กฤษณะแสงคำ
10.	ค.ช.วัฒนา	ทาใจ
11.	ค.ญ.อรินทร์	กฤษณะแสงคำ
12.	นายคณิน	กาศักดิ์
13.	ค.ญ.อรณี	นันทะสิน

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านให้ความสนใจดีมากแต่ยังไม่ค่อยกล้าแสดงออก และเยาวชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชนเพื่อสืบสานประเพณีดีที่กลองสะบัดชัย ในส่วนของผู้ปกครองในหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี บ้านห้วยม้าโก้งเป็นหมู่บ้านที่สมาชิกในหมู่บ้านได้ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี จะเห็นได้จากการที่บ้านห้วยม้าโก้งได้รับรางวัลต่างๆ

มากมาย อาทิเช่น รางวัลหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด หมู่บ้านครอบครัวเป็นสุข เป็นต้น ทำให้การทำงานวิจัยเรื่องนี้ได้รับความร่วมมือจากเยาวชนและผู้ปกครองเป็นอย่างดี

หมู่ 9 บ้านกอเปา

การเข้าไปในพื้นที่บ้านกอเปา ได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยเข้าไปให้กับคุณคำอ้าย สุธะศักดิ์ ผู้ใหญ่บ้าน และได้พูดคุยชี้แจงกับทางผู้ใหญ่บ้านกอเปา โดยที่ผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความร่วมมือและแสดงความสนใจดีมาก โดยผู้ใหญ่บ้านได้กล่าวไว้ว่า

“เยาวชนในปัจจุบันมีความรู้ในเรื่องการทำนายน้อยลง และไม่คอยให้ความใส่ใจกับอาชีพนี้เท่าใดนัก ถ้ามีคนมาชวนให้ทำงานเกี่ยวกับเรื่องนเรื่อข้าว เยาวชนจะรู้เรื่องนาเรื่องข้าวมากขึ้นและจะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย”

และได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์และนัดหมายเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมในการทำงานวิจัยชิ้นนี้มาประชุมในครั้งต่อไป และขอให้ผู้ใหญ่บ้านได้บอกกล่าวให้ผู้ปกครองได้รับทราบถึงงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

การประชุมทีมวิจัยบ้านกอเปาครั้งที่ 1 มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 10 คน ผู้ชาย 5 ผู้หญิง 5 คน เยาวชนที่มาเข้าร่วมประชุมนั้นเรียนอยู่หลายที่ได้แก่ เทคนิคคำพูน โรงเรียนบ้านหนองชีวะ เยาวชนได้รับฟังถึงรายละเอียดของงานวิจัยและกิจกรรมต่าง เยาวชนบ้านกอเปาเป็นเยาวชนที่ค่อนข้างกล้าแสดงออก ได้ให้ความร่วมมือดีในการถามคำถามต่างๆ และให้ความสนใจในการทำงานวิจัย อีกทั้งรับปากว่าจะชวนเพื่อนเข้าร่วมทีมในการประชุมครั้งต่อไป ในการประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยได้ถามทีมเยาวชนถึงความรู้เรื่องการทำนาว่า **“ทราบหรือไม่ว่าผู้ปกครองปลูกข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้า ปลูกข้าวพันธุ์อะไร ปลูกตอนไหน เกี่ยวตอนไหน ทำนาเพื่อขายหรือเพื่อตนเอง”** ซึ่งจากการที่ได้ถามเยาวชน เยาวชนส่วนใหญ่ที่พ่อแม่ทำนาก็ตอบได้บ้าน ส่วนเยาวชนที่พ่อแม่ไม่ได้ปลูกข้าวตอบไม่ได้เลย จากคำตอบของน้องเยาวชนเป็นที่สงสัยว่าทำไมเยาวชนจึงไม่ทราบข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเขามาก การประชุมครั้งนี้เป็นไปด้วยดีเนื่องจากมีทางผู้ปกครองเยาวชนมาอำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่และร่วมรับฟัง

สรุป บ้านกอเปา มีทีมวิจัยเยาวชนทั้งหมด 10 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านกอเปา

1. นายวีรพงศ์ ราชสัก
2. ด.ญ.เกษรินทร์ ยะดาธง
3. น.ส.สุภารัตน์ ตูรคณาคร
4. น.ส.ศุภยา พิลาบุตร
5. ด.ญ.อัจฉรา ไชยเรือน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านกอบป่า (ต่อ)

6. นายวารินทร์ ราชสัก
7. ค.ช.โชคชัย ไชยเรือน
8. ค.ช.วรุฒม์ ศรีวิชัย
9. ค.ญ.ไพริน สุริวงค์
10. ค.ช.ธีระพงษ์ พรหมเสกสัก

บทวิเคราะห์

เยาวชนให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน อีกทั้งผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้มาก ตั้งแต่ว่ามีการประกาศเสียงตามสายให้เยาวชนเข้ามาร่วมในการประชุมและมาจัดสถานที่ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการประชุม และในแต่ละครั้งจะมีผู้ปกครองของเยาวชนได้เข้าร่วมรับฟังและคอยให้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาเพิ่มเติมแก่เยาวชนด้วย

หมู่ 10 บ้านหนองหลุม

การลงพื้นที่บ้านหนองหลุมที่วิจัยได้ชี้แจงให้กับทางคุณ โสภณ อะโนสัถ ผู้ใหญ่บ้านในการทำงานวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดเยาวชนเพื่อประชุมทำความเข้าใจกับงานวิจัยชิ้นนี้และชวนเยาวชนเพื่อเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน ผู้ใหญ่บ้านได้จัดการนัดหมายเยาวชนให้เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องนี้

การประชุมทีมเยาวชนบ้านหนองหลุมครั้งที่ 1 มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมมากกว่าที่คาด ถึง 17 คน ชาย 8 คน หญิง 9 คน เยาวชนที่เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก อายุน้อยที่สุด 9 ปี ในการประชุมครั้งนี้มีคุณครูจากโรงเรียนบ้านน้ำพุเป็นผู้ชักชวนเยาวชนให้เข้ามาประชุม แต่ท่านก็ไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมได้รับฟังถึงรายละเอียดของงานวิจัยแต่ความสนใจของเยาวชนมีน้อยมาก ซึ่งมาจากการที่เยาวชนมีอายุน้อยและการรวมตัวของเยาวชนจำนวนมากจึงเหมือนเป็นการมาเล่นกัน เยาวชนที่ให้ความสนใจจะเป็นผู้หญิง ซึ่งจะตั้งใจฟังและคอยซักถามถึงประเด็นต่างๆ แต่ที่น่าเป็นห่วงสำหรับบ้านเยาวชนบ้านนี้คือ เรื่องของเวลาที่จะเข้าร่วมทำงานวิจัย เพราะจากการที่ได้ซักถามเยาวชนมีกิจกรรมเสริมมาก อาจจะไม่มีความเวลาในการทำงานวิจัย ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยและรองหัวหน้าทีมวิจัยเยาวชนของหมู่บ้านหนองหลุม

เยาวชนในบ้านหนองหลุมได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมติ๊กต็อกสะบัดชัย เดินแม่ั่ว แต่ผู้วิจัยยังไม่สามารถติดต่อหัวหน้ากลุ่มดังกล่าวได้

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านหนองหลุม

1. ค.ช.โชติโรจน์ ไชยะสัก
2. ค.ญ.ชลิตา จันทร์ตะเวียง

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านหนองหลุม(ต่อ)

3. ค.ญ.นันทนา กุณแสงคำ
4. ค.ญ.รัตน์ชนก ปือกาศ
5. ค.ช.อุดมชัย ศรีวิชัย
6. นายวุฒิพงษ์ ณะวงศ์
7. ค.ญ.น้ำผึ้ง อุดรศักดิ์
8. ค.ช.จาดุรงค์ ไชยกำ
9. น.ส.อภิญา ใจสังกา
10. ค.ญ.รัตติกาล ยามะศักดิ์
11. ค.ญ.รัตติกาล ยามะศักดิ์
12. ค.ช.วีรชน ยามะศักดิ์
13. ค.ช.วุฒิชัย อุดรศักดิ์
14. ค.ช.สิทธิเดช ใจกังลา
15. ค.ช.สิทธิศักดิ์ ใจกังลา
16. นายธณชัย อินมา
17. ค.ช.ชนวัฒน์ กุศล

บทวิเคราะห์

เยาวชนบ้านหนองหลุมที่เข้าร่วมในการประชุมมีจำนวนมาก แต่เยาวชนมีอายุน้อยทำให้ความสนใจในต้งงานวิจัยมีไม่มากนัก และผู้ปกครองของเยาวชนไม่ค่อยจะให้เยาวชนเข้าร่วมในการทำงานวิจัย ทำให้เมื่อเริ่มดำเนินงานจริงเยาวชนไม่ได้เข้าร่วมในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ และเยาวชนได้ให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมในการทำงานเพราะต้องทำการบ้าน เรียนพิเศษ และทำกิจกรรมงานบ้านช่วยผู้ปกครอง ด้วยเหตุนี้ทำให้บ้านหนองหลุมเมื่อเริ่มทำงานจึงไม่มีเยาวชนเข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำของตำบลป่าสัก

หมู่ 12 บ้านสันหลวง

การลงพื้นที่บ้านสันหลวงนั้นเริ่มแรกได้เข้าไปที่วัดสันหลวง เพื่อขอคำแนะนำจากท่านเจ้าอาวาสวัด ในการเข้าถึงแกนนำเยาวชน และท่านเจ้าอาวาสได้เล่าให้ฟังว่าเยาวชนบ้านสันหลวงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชนหมู่บ้านอยู่แล้ว และได้เริ่มทำกิจกรรมกันบ้างแล้ว อีกทั้งท่านเจ้าอาวาสวัดสันหลวงยังได้โทรศัพท์เรียกหัวหน้ากลุ่มเยาวชนบ้านสันหลวงให้เข้ามาพูดคุยกับทีมวิจัย ทีมวิจัย ได้พูดคุยกับหัวหน้ากลุ่มเยาวชนถึงงานวิจัยที่จะเข้ามาชวนเยาวชนในพื้นที่ทำ หัวหน้าเยาวชนให้ความ

สนใจและนัดหมายกับผู้วิจัยให้เข้ามาร่วมประชุมกับเยาวชนบ้านสันหลวงในครั้งต่อไป และเขาจะนัดกับเยาวชนทั้งหมดให้

การประชุมทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันหลวงครั้งที่ 1 ประชุมที่บ้านพ่อหลงอุทัย ชิวแดง ซึ่งท่านก็เป็นนักวิจัยท้องถิ่นเช่นกัน แต่เหตุที่ทีมวิจัย ไม่ได้ติดต่อตั้งแต่แรก เพราะผู้วิจัยยังไม่เคยเจอท่านมาก่อน ดังนั้นการทำความเข้าใจกับท่านจึงง่าย และท่านก็ให้ความร่วมมือในการทำงานดีมาก อีกทั้งยังสนับสนุนให้เยาวชนได้เข้ามาร่วมเพราะจะเป็นการฝึกให้เยาวชนทำงานเป็นทีม และสามารถนำความรู้ที่ได้กลับเข้ามาทำงานเพื่อท้องถิ่นของตนเอง การประชุมครั้งนี้มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมทั้งหมดจำนวน 14 คน เยาวชนที่เข้าร่วมรับฟังการประชุมส่วนมากเป็นนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เรียนอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคลำพูน และบางคนก็ไม่ได้เรียนหนังสือแล้ว เยาวชนให้ความสนใจในการฟังเรื่องราวเกี่ยวกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้อธิบายให้ฟังดีมาก มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับงานวิจัยและกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในการทำงาน การประชุมครั้งนี้เยาวชนให้ความสนใจในการทำงานเป็นอย่างดีและเห็นได้ว่าเยาวชนที่สันหลวงพร้อมที่ทำงานให้กับชุมชน

สรุป บ้านสันหลวง มีทีมวิจัยเยาวชน จำนวน 14 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านสันหลวง

1. นายปิยพันธ์ ย่องห้วย
2. นายไตรทศ คำชาวสัน
3. น.ส.สุภัทรา พรหมสาร
4. นายวัฒนา บุรีรัตน์
5. น.ส.สายฝน ย่องห้วย
6. น.ส.อรทัย เศรษฐกิจ
7. นายวัชรพงษ์ วงศ์ปัญญา
8. นายณัฐพร คำชาวสัน
9. นายกฤษฎา เดใจกาศ
10. นายอภิรักษ์ กิตติศักดิ์
11. นายสมเกียรติ เศรษฐกิจ
12. น.ส.เบญจพร มูลสัน
13. นายประคอง พรหมเวียง
14. นายเกียรติศักดิ์ เศรษฐกิจ

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่นจัดกิจกรรมวันแม่ ทำความสะอาดวัด เป็นต้นหัวหน้าเยาวชนมีความรับผิดชอบสูงมาก และเป็นที่ยอมรับจากสมาชิก เยาวชนที่

เข้าร่วมในการประชุมให้ความสนใจกับการทำงานวิจัยเรื่องนี้ และเมื่อเริ่มแรกของการทำงานเยาวชนได้ช่วยกันทำงานอย่างดี แต่เมื่อผ่านไปประมาณ 5 เดือนเยาวชนเกือบทั้งหมดเรียนในวิทยาลัยเทคนิคลำพูน ได้เรียนจบการศึกษา และออกไปทำงาน ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานต่อ จึงทำให้การทำงานต้องหยุดเป็นช่วงๆ

หมู่ 13 บ้านหนองชีว

บ้านหนองชีวเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่บ้านท่านเป็นนักวิจัยท้องถิ่น ดังนั้นการเข้าไปทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจึงเป็นเรื่องง่าย การเข้าไปในหมู่บ้านได้ติดต่อไปยังผู้ใหญ่บ้านและได้ลงพื้นที่เพื่อพูดคุยถึงรายละเอียดของงานวิจัยอีกครั้งหนึ่งที่บ้านของท่านผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านท่านได้เรียกให้หัวหน้าเยาวชนประจำหมู่บ้านเข้ามารับฟังถึงงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย ทีมวิจัยได้เล่าถึงงานวิจัยชิ้นนี้ให้หัวหน้าเยาวชนฟังและชวนให้น้องเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน หัวหน้าเยาวชนตกลงและรับหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับเยาวชนคนอื่นๆ ในการนัดประชุมครั้งแรกกับเยาวชนทั้งหมด อีกทั้งหัวหน้าเยาวชนได้เล่าว่า

“เยาวชนที่บ้านหนองชีวได้มีการรวมตัวกันแต่ยังไม่มิกิจกรรมที่จะร่วมกันทำ ดังนั้นเมื่อมีงานวิจัยนี้เข้ามาจึงเป็นการดี แต่ว่าในเรื่องของคนทำน้านั้นอาจจะเหลืออยู่ไม่มากอันเนื่องมาจากคนที่มออาชีพทำนาปัจจุบันส่วนมากได้เข้าไปขายแรงงานที่นิคมอุตสาหกรรมลำพูนกันมาก เพราะได้เงินดีกว่าและไม่เหนื่อยเหมือนการทำนา ที่นาส่วนมากจึงไม่มีผู้ใดทำ”

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านหนองชีว มีเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 8 คน ชาย 3 คนและหญิง 5 คน เยาวชนบ้านหนองชีวส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคลำพูน เยาวชนตั้งใจฟังในสิ่งที่ผู้วิจัยเล่าให้ฟังดี แต่ยังไม่ค่อยซักถามสักเท่าใด เยาวชนบอกว่า เยาวชนมีการรวมตัวกันในช่วงตอนเย็นเกือบทุกวันเพื่อพูดคุยเล่นเล่นกีฬา คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกันดังนั้นการที่เยาวชนรวมตัวกันจึงไม่มีปัญหาในเรื่องความไม่ไว้วางใจของผู้ปกครอง การประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยได้เล่าถึงงานวิจัยและได้กิจกรรมต่างๆ ที่จะได้ทำในการเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน และได้เลือกหัวหน้ากลุ่มเยาวชนขึ้นเพื่อเป็นแกนนำในการนัดหมายการประชุมและติดต่อในการทำกิจกรรมต่างๆ

สรุป เยาวชนบ้านหนองชีว มีจำนวน 8 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านหนองชีว

1. น.ส.สุภาพร เสนพนัสศักดิ์
2. น.ส.อรวรรณ พรหมเสพศักดิ์
3. ด.ญ.เจนจิรา ยามะสัก
4. นายกฤษฎา เศรษฐกิจ

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านหนองชีว (ต่อ)

5. นายอำนาจ ชิมแดง
6. น.ส.วิสุณี ยูวงศ์
7. น.ส.ขวัญตา ทาใจ
8. นายกมล ศรีวิชัย

บทวิเคราะห์

เยาวชนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันแต่ยังไม่มีการทำกิจกรรม เยาวชนมีความตั้งใจที่ทำงานเพื่อชุมชนและให้ความสนใจกับการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา แต่คิดในเรื่องของเวลาที่เยาวชนส่วนหนึ่งต้องทำงาน และมีกิจกรรมเสริมมาก การทำงานกับเยาวชนบ้านหนองชีวจึงต้องมีการวางแผนร่วมกันกับเยาวชนเพื่อหาเวลาที่ลงตัวในการทำงาน

หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง

บ้านน้ำบ่อเหลือง เป็นหมู่บ้านที่มีโรงงานของบริษัทสหพัฒนพิบูลย์จำกัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งในหมู่บ้านมีหอพักตั้งอยู่มากมาย ทำให้บ้านน้ำบ่อเหลืองจึงเป็นหมู่บ้านที่มีการผสมผสานกันระหว่างชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนอุตสาหกรรม

การเข้าไปในพื้นที่ได้เข้าไปหาผู้ใหญ่บ้าน และได้รับความต้อนรับอย่างดีและผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความร่วมมือในเรื่องการประสานงานกับเยาวชนอย่างดี ผู้ใหญ่บ้านได้มอบหมายให้ อบต.เป็นผู้ประสานงานในการประชุมเยาวชนครั้งแรก

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านน้ำบ่อเหลือง ท่านอบต.ได้นัดหมายเยาวชนให้เข้ามาร่วมประชุมที่บ้านตนเอง มีเยาวชนเข้ามาร่วมประชุม 2 คน โดยเยาวชนที่เข้ามาร่วมเป็นตัวแทนเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลืองที่เข้าไปเป็นตัวแทนในสภาเยาวชนตำบลป่าสัก ผู้วิจัยได้เล่าถึงงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆให้เยาวชนฟังและขอให้เยาวชนได้นัดหมายเยาวชนคนอื่นในหมู่บ้านให้เข้ามาประชุมในครั้งต่อไป และเยาวชนที่เข้าร่วมประชุมยังเล่าให้ฟังว่า เยาวชนในบ้านน้ำบ่อเหลืองไม่ค่อยมีเวลาในการทำงานวิจัย เนื่องจากต้องเรียนพิเศษในวันหยุดและเรียน กศน. วันอาทิตย์ อีกทั้งเยาวชนบางคนทำงานในโรงงานของบริษัทสหพัฒนพิบูลย์จำกัด ทำให้อาจจะไม่มีเวลาให้กับกิจกรรมดังกล่าว แต่เยาวชนก็จะนัดหมายเพื่อนๆ ให้เข้าร่วมประชุมในครั้งต่อไป

การประชุมครั้งที่ 2 บ้านน้ำบ่อเหลือง ประชุมที่วัดบ้านน้ำบ่อเหลือง มีเยาวชนเข้าร่วมในการประชุมจำนวน 6 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด การประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยได้เล่าถึงการทำงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ในการทำวิจัยให้เยาวชนได้รับฟัง และได้ชวนให้เยาวชนเข้ามาร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน เยาวชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน แต่ก็บอกว่าอาจจะไม่ค่อยมีเวลาให้กับกิจกรรม

ต่างในการทำวิจัยแต่ก็จะพยายามเข้าร่วมในการทำกิจกรรม เพราะอยากจะมีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย

สรุป ทีมวิจัยเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลือง มีจำนวน 7 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลือง

1. ค.ญ.ศิริวิภาพร ทองดี
2. ค.ช.อภิเดช ฉายจรุง
3. น.ส.อัญชลี ยิ้มสวัสดิ์
4. น.ส.ณัฐภรณ์ มีเดช
5. ค.ญ.รัตนภรณ์ ชะคำป้อ
6. ค.ญ.ปฐมมาดี ศรีวิชัยศักดิ์
7. น.ส.รัชฎาพรรณ เทพศักดิ์

บทวิเคราะห์

บ้านน้ำบ่อเหลืองเป็นหมู่บ้านที่มีการผสมผสานกันระหว่างชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนอุตสาหกรรมทำให้เยาวชนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากเรียนในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ อีกทั้งเยาวชนบางคนทำงานแล้ว บ้านน้ำบ่อเหลืองเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีพื้นที่ในการทำนาลดลงเป็นอย่างมากและมีจำนวนชานาเหลือน้อย เนื่องจากชาวนาเข้าไปทำงานโรงงานของบริษัทสหพัฒนพิบูลย์จำกัด และการแปรรูปที่นำไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรม หอพัก และที่ดินส่วนหนึ่งทิ้งให้ว่างเปล่าเนื่องจากไม่สามารถทำนาได้

หมู่ 16 บ้านทรายทอง

บ้านทรายทองเป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้งและเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกร ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทำให้การทำความเข้าใจในการทำงานวิจัยและการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นเป็นไปได้โดยไม่ยุ่งยาก การนัดหมายเยาวชนบ้านทรายทอง ได้นัดหมายผ่านทางเยาวชนบ้านห้วยม้าโค้ง เพราะเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านส่วนหนึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ดังนั้นเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านจึงสนิทสนมกัน

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านทรายทอง ได้นัดหมายเยาวชนผ่านทางเยาวชนบ้านห้วยม้าโค้งและให้เยาวชนบ้านห้วยเป็นผู้ดำเนินการลงพื้นที่ การประชุมครั้งนี้มีเยาวชนบ้านทรายทองเข้าร่วมในการประชุมจำนวน 9 คน เป็นผู้ชาย 2 คนและผู้หญิง 7 คน เยาวชนได้รับฟังคำชี้แจงและกิจกรรมต่างๆ ในการทำงานวิจัยทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้เล่าให้ฟัง และผู้วิจัยได้ชวนให้เยาวชนเขามาเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนและได้รับความร่วมมือจากเยาวชนเป็นทีมวิจัยเยาวชนในการประชุมเยาวชนซักถามและบอกว่าไม่มี

ความรู้ในการทำงานวิจัย และอยากเข้าร่วมเพื่อฝึกตนเองและหาประสบการณ์ในการทำงานวิจัย อีกทั้งในการประชุมครั้งนี้ทางผู้ใหญ่บ้าน และอบต.เข้าร่วมในการประชุมด้วย

สรุป ทีมวิจัยเยาวชนบ้านทรายทองมีสมาชิกจำนวน 9 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านทรายทอง

1. ค.ช.วีรพงษ์ ยูวงศ์
2. ค.ช.สรายุทธ ดิสม
3. น.ส.กิตติพร ผัดสัก
4. ค.ญ.อภิญา สัจจัง
5. ค.ญ.สภานุรัตน์ ตุคณาคร
6. ค.ญ.วรรณิภา ผัดสัก
7. น.ส.จันทิมา ปานสด
8. ค.ญ.สุพันธ์ิษา พยาเทพ
9. น.ส.อัญชลี เนตรแสนสัก

บทวิเคราะห์

เยาวชนที่ เป็นผู้หญิงมีความกล้าแสดงออกและให้ความสนใจในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ อีกทั้งผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดี เยาวชนบ้านทรายทองและบ้านห้วยม้าโค้ง เป็นเยาวชนที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เนื่องจากเดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน และมีพื้นที่ติดกัน อีกทั้งเยาวชนทั้งสองหมู่บ้านส่วนหนึ่งเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน ทำให้การทำงานวิจัยเรื่องนี้เยาวชนทั้งสองกลุ่มได้ช่วยเหลือกันในการทำงาน และร่วมกันวางแผนการทำงานและมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา

หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบ

บ้านใหม่ร่องแกลบเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง ที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทำให้การทำความเข้าใจในการทำงานวิจัยและการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นเป็นไปอย่างไม่ยุ่งยาก การนัดหมายเยาวชนผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านได้เป็นผู้นัดหมายเยาวชนให้ในการประชุมครั้งแรก

การประชุมครั้งที่ 1 บ้านใหม่ร่องแกลบ ประชุมที่วัดบ้านใหม่ร่องแกลบ ในการประชุมครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากอบต.บ้านใหม่ร่องแกลบเป็นผู้จัดสถานที่และประชาสัมพันธ์การประชุมครั้งนี้ การประชุมมีเยาวชนเข้าร่วมในการประชุม จำนวน 15 คน เป็นผู้ชาย 6 คนและผู้หญิง 9 คน เยาวชนมีความสนิทสนมกันมาก ผู้วิจัยได้เล่าถึงการทำงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ในการ

ทำวิจัยให้เยาวชนได้รับฟัง และได้ชวนให้เยาวชนเข้ามาร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน เยาวชนได้เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนและได้ซักถามในรายละเอียดต่างๆของงานวิจัย และได้ทำการคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยเยาวชนของบ้านใหม่ร่องแกลบเพื่อเป็นผู้ประสานงานกับสมาชิกในหมู่บ้าน อีกทั้งผู้วิจัยได้ลองถามคำถามเกี่ยวกับการทำนาเหมือนกับบ้านอื่นๆ เช่น ถามว่าทราบหรือไม่ว่าผู้ปกครองปลูกข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้า ปลูกข้าวพันธุ์อะไร ปลูกตอนไหน เกี่ยวตอนไหน ทำนาเพื่อขายหรือเพื่อทานเอง เป็นต้น ซึ่งจากการที่ได้ถามเยาวชน เยาวชนส่วนใหญ่ที่พ่อแม่ทำนาสามารถตอบคำถามได้ ส่วนเยาวชนที่พ่อแม่ไม่ได้ปลูกข้าวไม่สามารถตอบคำถามได้ แสดงให้เห็นว่าเยาวชนยังมีความรู้ในเรื่องการทำนายน้อยมาก

สรุป ทีมวิจัยเยาวชนบ้านใหม่ร่องแกลบมีสมาชิกจำนวน 15 คน

รายชื่อทีมวิจัยเยาวชนบ้านใหม่ร่องแกลบ

1. น.ส.พรรณวลี สุริวงษ์
2. ด.ญ.เวนิกา พรหมเสพศักดิ์
3. ด.ญ.ปรารธนา ทิศลัก
4. ด.ญ.จิราพร ราชศักดิ์
5. ด.ญ.สุภารัตน์ พรหมเสพศักดิ์
6. นายอานนท์ คำห้ำ
7. นายประกาศิต จันตะมูล
8. น.ส. พรรณี พรหมเสพศักดิ์
9. น.ส.สุนารี เนตรศักดิ์
10. น.ส.สร้อยทิพย์ ทรายโรจน์
11. นายเอกพจน์ ทิศลัก
12. น.ส.แสงระวี เวียงอินทร์
13. นายพงษ์พัฒน์ วิชาชัย
14. ด.ช.วันชนะ ราชลัก
15. ด.ช.อดิพงษ์ บุญมาถึง

บทวิเคราะห์

เยาวชนได้ให้ความสนใจเข้าร่วมในการประชุมเป็นจำนวนมาก และสนใจในการทำงานวิจัย เยาวชนบ้านใหม่ร่องแกลบยังขาดความรู้ในเรื่องของการทำนา สังเกตจากการที่ทีมวิจัยได้ลองถามคำถามในเรื่องของการทำนาในพื้นที่ ซึ่งเยาวชนส่วนมากตอบไม่ได้ ดังนั้นในการทำงานวิจัยเรื่องนี้

ก่อนการทำงานทีมวิจัยต้องมีการทำความเข้าใจในเรื่องของความรู้พื้นฐานของการทำนา และความรู้เกี่ยวกับข้าวให้กับเยาวชนเพิ่มเติม

จากการลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนของหมู่บ้านเป้าหมายในการทำการวิจัย และการลงพื้นที่เพื่อชวนเยาวชนเข้ามาร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน สามารถรวบรวมทีมวิจัยเยาวชนได้ทั้งหมดจำนวน 96 คน และได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยกับผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน โดยใช้หนังสือและการพูดคุยทำความเข้าใจ

4.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาเพื่อ 1) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน และ 3) เพื่อหาแนวทางประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งการศึกษารั้งนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือของนักวิจัยที่เป็นคนนอกพื้นที่และทีมวิจัยเยาวชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่ตำบลป่าสัก และมีนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำแก่ทีมวิจัยเยาวชนในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ โดยเยาวชนเหล่านี้ได้เข้ามาร่วมกันในการทำงานตั้งแต่การวางแผนการเก็บข้อมูลการทำนา การเก็บข้อมูลการทำนา การสรุปประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูลการทำนา การวางแผนการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก และการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาที่พัฒนาขึ้นโดยเยาวชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก โดยอาศัยรูปแบบการจัดเวทีพูดคุย การจัดการประชุมทีมวิจัยเยาวชน และการจัดการอบรม ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนั้นจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก และกิจกรรมต่างๆ ได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลจากการรวบรวมเยาวชนในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 10 หมู่บ้านเพื่อเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆขึ้นเพื่อค้นหาหาแนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน พอจะสรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนและเตรียมทีมวิจัยเยาวชนในการเก็บข้อมูลการทำงาน โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1.1 เวทีการประชุมทีมวิจัยเยาวชนเพื่อทำความเข้าใจกับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชน

การดำเนินกิจกรรม

การจัดเวทีการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับทีมวิจัยเยาวชนในเรื่องบทบาท หน้าที่ในการทำงานวิจัย และเพื่อให้ทีมวิจัยเยาวชนทั้ง 10 หมู่บ้าน ได้พบปะและทำความรู้จักกัน และเพื่อฝึกทักษะการเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจกับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลการทำงาน

เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมมาจาก 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองชีว หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบและเยาวชนจาก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม หมู่ 16 บ้านทรายทอง ไม่ได้มาเข้าร่วมประชุม อันเนื่องมาจาก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม ได้ประสานงานไปที่หัวหน้าทีมเยาวชนแล้วได้รับคำตอบว่าเยาวชนส่วนมากคิดเข้าค่าย เรียนพิเศษ และไปทำธุระกับผู้ปกครอง อีกทั้งมีอีกส่วนหนึ่งต้องทำงานช่วยทางบ้าน จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ได้ และจากข้อสังเกตของผู้วิจัย เยาวชนในบ้านหนองหลุมส่วนมากมีอายุน้อยประมาณ 8-13 ปี การที่จะมาประชุมต่างหมู่บ้านอาจจะมีปัญหาว่าผู้ปกครองอาจจะไม่ยอมให้มาเข้าร่วมในการประชุม ส่วนหมู่ 16 บ้านทรายทอง ไม่สามารถติดต่อประสานงานกับทีมเยาวชนได้ ต้องติดต่อผ่านทางทีมเยาวชนบ้านห้วยม้าโค้ง และได้คำตอบรับมาแล้วแต่ไม่อาจทราบได้ว่าเพราะเหตุใดทีมเยาวชนจึงไม่สามารถมาเข้าร่วมประชุมได้

การประชุมเริ่มจากการลงทะเบียนในเวลาตั้งแต่ 8.30 น. จนถึงราวๆ 9.30 น. และได้เริ่มเปิดการประชุมในเวลาประมาณ 10 โมงเช้า โดยพ่อหลวงบ้านสันป่าสัก เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุมและต่อด้วย ผศ.ดร.อาวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ กล่าวทักทายทีมวิจัยเยาวชน จากนั้นเป็นการแนะนำตัวของผู้เข้าร่วมในการประชุมทั้งหมด และผู้วิจัยนายกิตติศักดิ์ ปวนปิ่นคำ หัวหน้าโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมและความเป็นมาของโครงการวิจัยชิ้นนี้ จากนั้นเป็นการแสดงความรู้สึกในการเข้ามาทำงานวิจัยของผู้วิจัย อาจารย์ ผู้ใหญ่ใจดีที่เข้าร่วมเป็นวิทยากร และของทีมวิจัยเยาวชน หลังจากนั้นได้แบ่งกลุ่มทีมวิจัยเยาวชนออกตามหมู่บ้านดังนี้ กลุ่มที่ 1 บ้านสันคะยอม กลุ่มที่ 2 บ้านสันป่าสักและบ้านน้ำบ่อเหลือง กลุ่มที่ 3 บ้านสันหลวง กลุ่มที่ 4 บ้านห้วยม้าโค้ง กลุ่มที่ 5 บ้านหนองชีว กลุ่มที่ 6 บ้านกอเปาและบ้านใหม่ร่องแกลบ กิจกรรมนี้ได้มีการแบ่งกลุ่ม

เพื่อให้วิทยากรที่เข้าร่วมในการประชุมได้เข้าไปเล่าประสบการณ์ในการทำงานวิจัยและบางกลุ่มก็ถือโอกาสในการลองใช้แบบสอบถามในการถามคำถามเกี่ยวกับการทำนากับวิทยากร ในการแบ่งกลุ่มแต่ละกลุ่มมีการคัดเลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการ รวมถึงผู้สังเกตการณ์ของแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นคนเคลื่อนงานของแต่ละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะรับผิดชอบในการสรุปสิ่งที่วิทยากรได้ถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำงานวิจัยและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการนาลงในกระดาษรูป และนำเสนอในช่วงบ่าย

ในช่วงบ่าย หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้วก็เป็นการนำเสนอสิ่งที่ทีมวิจัยแต่ละกลุ่มสรุปได้จากวิทยากร และนำมาปรับใช้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของทีมตนเองต่อไป เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้วมีกิจกรรมนันทนาการ โดยพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจากนั้นเป็นการทำความเข้าใจกับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลการทำนา และได้มีการวางแผนการลงพื้นที่โดยคร่าวๆ จากนั้นเป็นการให้วิทยากรที่อยู่กับเราตั้งแต่ต้นมาแสดงถึงสิ่งที่ท่านเห็นจากกิจกรรมต่างๆ จากนั้นเป็นการมอบหมายงานคือ ให้ทีมวิจัยแต่ละคนนำแบบสอบถามกลับไปคนละ 1 ชุดเพื่อนำไปลองทำดูแล้วนำมาส่งในการประชุมครั้งต่อไป และได้ให้ทีมวิจัยเยาวชนแต่ละทีมไปทำแผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนาของแต่ละหมู่บ้านมาส่งในวันดังกล่าวด้วย สุดท้ายปิดการประชุมโดยผู้ใหญ่บ้านสันป่าสักซึ่งอยู่ในการประชุมตั้งแต่เช้าจนถึงสิ้นสุดการประชุม ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและทำให้เรามีกำลังใจมาก

อภิปรายผล

เยาวชนเข้าร่วมในการประชุมน้อยกว่าที่คาดไว้ อันเนื่องมาจากเยาวชนส่วนหนึ่งต้องไปเรียนพิเศษ มีการประชุมผู้ปกครอง ไปเข้าค่ายที่ทางโรงเรียนจัดในช่วงเปิดเรียน ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไปเที่ยวกับครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ การจัดกระบวนการในการจัดประชุมครั้งนี้ผู้วิจัยมีการจัดการที่ยังไม่ดีพอได้แก่ การจัดกระบวนการประชุม การสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น จึงทำให้กระบวนการต่างๆ ไม่ต่อเนื่องและไม่ได้ทำให้เยาวชนได้แสดงออกได้เต็มที่ และเวลาที่จัดไม่เหมาะสมทำให้เยาวชนในทีมวิจัยเข้าร่วมในการประชุมน้อย เนื่องจากเป็นช่วงเปิดเทอมใหม่ ทำให้เยาวชนมีกิจกรรมมาก และเป็นช่วงฤดูเก็บเกี่ยวจึงมีวิทยากรและผู้ใหญ่ที่เชิญไว้เข้าร่วมในการประชุมน้อย เยาวชนที่เข้าร่วมในเวทีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนา และเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเวที เช่นการเป็นผู้สังเกตการณ์ทำงานของกลุ่มอื่น การจับประเด็นในเรื่องที่ผู้ใหญ่เล่าประสบการณ์ เป็นต้น อีกทั้งเยาวชนยังได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำนาร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่นอีกด้วย

บทวิเคราะห์

การจัดเวทีพูดคุยเป็นการพูดคุยโดยมีวิทยากรเป็นผู้ชวนคุย และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างวิทยากรกับเยาวชน ในส่วนของทีมวิจัยเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเยาวชนยังไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงออก โดยสังเกตได้จากการที่ให้ตัวแทนเยาวชนของแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมทำงานวิจัย จะเห็นได้ว่าเยาวชนในแต่ละกลุ่มยังไม่ค่อยกล้าที่จะพูด มีการเกี่ยงกัน และจะโยนให้กับหัวหน้ากลุ่ม แต่พออยู่ในกลุ่มใหญ่กลับมีความกล้าในการแสดงออกมากกว่า การแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อยนั้นมีค่อนข้างดี ส่วนการแบ่งหน้าที่ในการทำงานของแต่ละกลุ่มนั้นผู้หญิงจะมีความรับผิดชอบในงานมากกว่าผู้ชายการมาเข้าร่วมของเยาวชนจะเห็นได้ว่าเยาวชนจากหมู่บ้านสันหลวง หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง จะมาเข้าร่วมมากกว่าหมู่บ้านอื่น และส่วนของวิทยากรมีผู้ใหญ่เข้าร่วมในการประชุม 8 คน ซึ่งถือว่าค่อนข้างมาก โดยมีผู้ใหญ่บ้านมาเข้าร่วมถึง 3 หมู่บ้านและได้รับความเอื้อเฟื้อจากวิทยุชุมชนถ่ายทอดเสียงการประชุมด้วยยังเป็นสิ่งที่ดีมากเพราะนอกจากจะทำให้มีใครรู้ถึงการประชุมแล้วยังเป็นการประชาสัมพันธ์การทำงานวิจัยในพื้นที่ ให้คนในพื้นที่ตำบลป่าสักได้รับรู้ด้วย ในการประชุมครั้งนี้ทีมวิจัยได้ให้เยาวชนช่วยการออกแบบแผนการเก็บข้อมูลการทำงานของแต่ละหมู่บ้านเพื่อนำเสนอและเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป

กิจกรรมที่ 1.2 เวทีการประชุมทีมวิจัยเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงาน

การดำเนินกิจกรรม

การจัดเวทีการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้นักวิจัยท้องถิ่นและทีมวิจัยเยาวชนได้พบปะกัน และเพื่อประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างนักวิจัยท้องถิ่นและทีมวิจัยเยาวชนในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงาน และเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลการทำงาน

เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมมาจาก 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 9 บ้านกอเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง และหมู่ 16 บ้านทรายทอง รวมทั้งมีนักวิจัยท้องถิ่นซึ่งจะรับบทบาทเป็นที่เลี้ยงของทีมเยาวชนในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงานในครั้งนี้ โดยเหตุเยาวชนที่เยาวชนเข้าร่วมในการประชุมในครั้งนี้น้อยกว่าที่ประสานงานไปอันเนื่องมาจากว่าเยาวชนติดเรียนพิเศษ และมีกิจกรรมที่ทางโรงเรียน และนักวิจัยท้องถิ่นมีการประชุมผู้ใหญ่บ้าน และมีการพัฒนาหมู่บ้านจึงทำให้ทั้งเยาวชนและนักวิจัยท้องถิ่นเข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้น้อยกว่าที่คาดไว้ ในการประชุมครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในเรื่องของสถานที่จัดการประชุมและได้มีการถ่ายทอดเสียงการประชุมตลอดทั้งการประชุมผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองลำพูน 90.25 MHz

การประชุมเริ่มโดยคุณพิพัฒน์ อินกองงาม เป็นผู้เปิดการประชุมในครั้งนี้ และได้เริ่มแนะนำตัวกันของผู้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ จากนั้นเป็นการชี้แจงในเรื่องของพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา และจำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูลทั้งหมดและที่ต้องได้รับการเก็บอีก ซึ่งข้อมูลมีดังนี้

จำนวนเกษตรกรชาวนาทั้งหมดของตำบลป่าสัก	943	ราย (ข้อมูลปี 2546)
เก็บข้อมูลการทำนาไปแล้ว	204	ราย (20%)
ต้องเก็บข้อมูลอีก	739	ราย

หลังจากได้แจ้งข้อมูลของชาวนาที่ทีมเยาวชนต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งหมดแล้ว ก็ได้จำแนกจำนวนชาวนาออกเป็นรายหมู่บ้านเพื่อให้ทีมเยาวชนรับทราบ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนทีมวิจัยเยาวชนและจำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูล

หมู่บ้าน	ทีมวิจัยเยาวชน (คน)	จำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูล (คน)
หมู่ 1 บ้านสันคะยอม	10	94
หมู่ 2 บ้านหนองบัว	-	14
หมู่ 3 บ้านป่าดิงงาม	-	15
หมู่ 4 บ้านหลุก	-	2
หมู่ 5 บ้านหนองปลาขอ	-	32
หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก	4	94
หมู่ 7 บ้านน้ำพุ	-	50
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	9	56
หมู่ 9 บ้านกอเปา	15	57
หมู่ 10 บ้านหนองหลุม	-	12
หมู่ 11 บ้านหนองท่า	-	39
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	15	23
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	5	64
หมู่ 14 บ้านหนองไซ	-	28
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหล็ก	5	15
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	4	61
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบ	15	83
รวม	82	739

จากจำนวนชานานาที่ทีมต้องเก็บข้อมูลเปรียบเทียบกับทีมเยาวชนแล้วจะเห็นว่าในบางหมู่บ้าน ทีมเยาวชนต้องเก็บข้อมูลไม่มาก แต่บางทีมต้องเก็บข้อมูลมากกว่าที่ทีมจะทำได้จึงได้มีการร่วมวางแผนกลางพื้นที่โดยเยาวชนที่เข้าร่วมประชุมได้วางแผนร่วมกันในการลงเก็บข้อมูลดังนี้

ทีมที่ 1 ประกอบด้วย หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 13 บ้านหนองซิว หมู่ 9 บ้านกอกเปา

ทีมที่ 2 ประกอบด้วย หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 11 บ้านหนองท่า หมู่ 16 บ้านทรายทอง

ซึ่งในการจัดทีมดังกล่าวนี้ทีมเยาวชนได้วางแผนในการเก็บข้อมูลการทำงานในหมู่บ้านของตนเสร็จแล้วก็จะไปช่วยเก็บข้อมูลหมู่บ้านในทีม เพื่อช่วยให้แบ่งเบาภาระของทีมที่มีจำนวนเยาวชนน้อย ส่วนทีมที่ไม่ได้เข้าร่วมในการประชุมทางผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อประชุมทีมตามหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง

ทางด้านนักวิจัยท้องถิ่นก็ได้ร่วมคิดในเรื่องของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลว่า ในการลงพื้นที่ครั้งแรกนักวิจัยท้องถิ่นจะลงพื้นที่ด้วยเพื่อเป็นที่ปรึกษาในเรื่องที่ทีมไม่เข้าใจ อีกทั้งนักวิจัยในหมู่ที่ 1 สันตะยอม รับปากว่าทีมของตนจะเก็บข้อมูลของหมู่ที่ 4 บ้านหลุก และของป่าดิงงามด้วย ส่วนในเรื่องของหมู่บ้านที่ต้องเก็บข้อมูลมากแต่ทีมมีน้อยทางนักวิจัยท้องถิ่นก็ขอให้ทีมเยาวชนที่อยู่ใกล้เคียงลงพื้นที่ช่วยเก็บข้อมูลด้วย

อภิปรายผล

เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมน้อยกว่าที่คาดไว้อันเนื่องมาจากเยาวชนส่วนหนึ่งต้องไปเรียนพิเศษ มีกิจกรรมทางโรงเรียน ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไปเที่ยวกับครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ และจากการที่เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมน้อยกว่าที่คาดไว้จึงทำให้การวางแผนการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการทำงานไม่ครบทุกพื้นที่ เยาวชนได้มีการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงานร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่นในหมู่บ้านซึ่งรับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง และเยาวชนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอแผนการทำงานของกลุ่มให้ทีมวิจัยได้รับทราบ และร่วมกันแนะนำเพื่อให้การเก็บข้อมูลการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทวิเคราะห์

เยาวชนที่เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้เป็นเยาวชนที่เมื่อนัดหมายครั้งใดก็เข้าร่วมทุกครั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความอยากจะทำงานและค่อนข้างมีเวลาให้กับการทำงานวิจัยเพื่อชุมชน เยาวชนในกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นเยาวชนที่เรียนในสายอาชีวศึกษา (วิทยาลัยเทคนิคลำพูน วิทยาลัยเทคโนโลยี) และเยาวชนที่ไม่ได้เรียนแล้ว ส่วนเยาวชนที่เรียนสายสามัญจะไม่ค่อยเข้าร่วมในการประชุมเพราะว่าไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมเสริมประเภทนี้

ส่วนอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ การประชุมนี้เมื่อนัดประชุมต่างพื้นที่ หรือนอกหมู่บ้าน เยาวชนจะมาเข้าร่วมในการประชุมน้อย แต่เมื่อนัดหมายตามหมู่บ้านของแต่ละทีมจะมีผู้เข้าร่วมใน

การประชุมค่อนข้างมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการมาประชุมต่างหมู่บ้านมีอุปสรรคมาก และอาจจะเกิดจากการที่ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เดินทางเข้ามาร่วมในการประชุม

สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา จากการจัดกิจกรรมเวทีประชุมทั้ง 2 ครั้ง

จากการจัดเวทีเยาวชนตำบลป่าสัก ทั้ง 2 ครั้งผู้วิจัยได้สังเกตว่ามีเยาวชนเป้าหมายเข้ามาร่วมในเวทีน้อยกว่าที่คาดไว้ ซึ่งมีสาเหตุดังนี้

1. การจัดเวทีทั้ง 2 ครั้ง จัดตรงกับวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันที่เยาวชนมีกิจกรรมต่างๆ มาก เช่น เรียนพิเศษ เรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เรียน กศน. และวันอาทิตย์เป็นวันของครอบครัวดังนั้นเยาวชนส่วนหนึ่งจึงไปทำกิจกรรมกับครอบครัว
2. การจัดเวทีทั้ง 2 ครั้งในช่วงเวลาเดียวกันทางโรงเรียนของเยาวชนมีกิจกรรมเหมือนกัน ได้แก่ ประชุมผู้ปกครอง กีฬาสี เข้าค่ายพักแรม
3. สถานที่จัดเวทีอยู่ห่างจากหมู่บ้านของเยาวชน ทำให้ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เยาวชนมาเข้าร่วมในเวที
4. กิจกรรมในเวทีมีความหลากหลายน้อย ไม่ดึงดูดความสนใจของเยาวชนทำให้เยาวชนเข้าร่วมในเวทีน้อย
5. เยาวชนมีปัญหาในเรื่องการขัดแย้งกันระหว่างหมู่บ้าน ทำให้เยาวชนในหมู่บ้านไกลๆ ไม่กล้าเข้าร่วมในเวที

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเปลี่ยนจากการจัดเวทีใหญ่ที่จะต้องให้เยาวชนทั้งหมดที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยมารวมตัวกัน มาเป็นการจัดเวทีประชุมเยาวชนโดยการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน เวียนกันจัด เพื่อลดปัญหาเรื่องการเดินทางไกลของเยาวชน ส่วนในเรื่องของเวลานั้นผู้วิจัยจะใช้การโทรศัพท์เพื่อสอบถามไปยังหัวหน้ากลุ่มถึงเวลาที่เยาวชนในทีมว่าง โดยส่วนมากจะเป็นเวลาตอนเย็น หลังเลิกเรียนหรือวันหยุดต่างๆ เพื่อเข้าไปทำกิจกรรมกับทีมเยาวชน โดยกลุ่มของการจัดเวทีมีดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ 16 บ้านทรายทอง
2. กลุ่มที่ 2 หมู่ 9 บ้านกอกเปา หมู่ 12 บ้านสันหลวง หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบ หมู่ 13 บ้านหนองชีว
3. กลุ่มที่ 3 หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง

จากการแบ่งกลุ่มดังกล่าวในขั้นต้นจะเห็นว่าเหลือทีมเยาวชน 7 หมู่บ้านจากทั้งหมด 10 หมู่บ้าน สาเหตุมาจากหมู่บ้านที่เหลืออยู่อีก 3 หมู่บ้านซึ่งได้แก่ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม หมู่ 6 บ้านสันป่าสักและหมู่ 10 บ้านหนองหลุม เยาวชนจากทั้ง 3 หมู่บ้านไม่ได้เข้าร่วมในการจัดเวทีและการทำกิจกรรมต่างๆ สาเหตุของการที่เยาวชนไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม ได้แก่

1. หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ชาวชนจากบ้านสันคะยอมมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรม แต่มีกิจกรรมต่างๆเข้ามาในพื้นที่มากอีกทั้งชาวชนมีกิจกรรมเสริมมาก จึงทำให้ชาวชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในการทำกิจกรรม

2. หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก ชาวชนบ้านสันป่าสักมีจำนวน 4 คน ได้เข้าร่วมในการจัดเวทีครั้งที่ 1 จำนวน 3 คนและหลังจากนั้นก็ไม่สามารถติดต่อกับตัวชาวชนได้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุความขัดแย้งกันของชาวชนกับเพื่อชาวชนต่างหมู่บ้าน

3. หมู่ 10 บ้านหนองหลุม ชาวชนบ้านหนองหลุมในการลงพื้นที่ชวนชาวชนเข้าที่ม นั้นมีชาวชนเข้าร่วมในการประชุมมากที่สุด แต่ว่าชาวชนที่เข้ามานั้นส่วนใหญ่มีอายุน้อยและไม่ค่อยให้ความสนใจกับการทำงานวิจัย และเมื่อมีกิจกรรมขึ้น ผู้วิจัยได้ติดต่อไปที่หัวหน้าชาวชนประจำหมู่บ้านแต่หัวหน้าชาวชนบอกว่าชาวชนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม และมีกิจกรรมต่างๆ มากไม่สามารถเข้าร่วมได้ ทำให้ชาวชนบ้านหนองหลุมไม่มาเข้าร่วมในการทำกิจกรรม

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้การวางแผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในการทำงานนั้นเหลือชาวชนจาก 7 หมู่บ้านเท่านั้นในการทำงานช่วงแรก แต่ผู้วิจัยก็ได้ทิ้งหมู่บ้านที่ขาดไป และดำเนินการหาวิธีในการลงพื้นที่เพื่อชวนชาวชนและหาทางเข้าถึงชาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านคือ หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก หมู่ 10 บ้านหนองหลุม ส่วนหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอมนั้นผู้วิจัยขอให้กิจกรรมของชาวชนน้อยลงจึงจะนำกิจกรรมในงานวิจัยนี้เข้าไปเสริมให้กับชาวชนบ้านสันคะยอมต่อไป

ส่วน 7 หมู่บ้านที่ได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้มีการประชุมวางแผนการทำงาน โดยงานชิ้นแรกที่ชาวชนต้องทำคือ การเก็บข้อมูลการทำงานโดยใช้แบบสอบถามจากโปรแกรมท้องถิ่นและแบบสอบถามจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทีมวิจัยชาวชนในแต่ละหมู่บ้าน ได้มีการวางแผนการเก็บข้อมูลดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แผนการเก็บข้อมูลการทำนาของเกษตรกรผู้ทำนาคำบลป่าสัก

หมู่บ้าน	แผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
1. หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - ใช้การเดินทางไปตามบ้านของเกษตรกร - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 56 ราย ใช้เวลา 2 เดือน
2. หมู่ 9 บ้านกอกเปา	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและทึ่งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง - แบ่งพื้นที่การเก็บข้อมูลตามบ้าน ใกล้เคียงสมาชิกทีมวิจัยเยาวชน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 57 ราย ใช้เวลา 1 เดือน 15 วัน
3. หมู่ 12 บ้านสันหลวง	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 23 ราย ใช้เวลา 1 เดือน
4. หมู่ 13 บ้านหนองซิว	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและทึ่งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 64 ราย ใช้เวลา 1 เดือน 15 วัน
5. หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหล็ก	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 15 ราย ใช้เวลา 20 วัน

ตารางที่ 8 แผนการเก็บข้อมูลการทำงานของเกษตรกรผู้ทำนาคำบลป่าสัก (ต่อ)

หมู่บ้าน	แผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
6. หมู่ 16 บ้านทรายทอง	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและทิ้งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง - แบ่งพื้นที่การเก็บข้อมูลตามบ้าน ใกล้เคียงสมาชิกทีมวิจัยเยาวชน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 61 ราย ใช้เวลา 1 เดือน 15 วัน
7. หมู่ 17 บ้านใหม่ร่อง แกลบ	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ในการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล - การเก็บข้อมูลไปเก็บเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน - เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 83 ราย ใช้เวลา 2 เดือน

ในการประชุมเพื่อวางแผนการลงพื้นที่การเก็บข้อมูลการทำงานนั้น ได้มีนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้เข้าร่วมในการวางแผนการทำงานด้วย อีกทั้งนักวิจัยท้องถิ่นยังทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงในการเก็บข้อมูลการทำงานให้กับทีมวิจัยเยาวชนเพื่อเป็นคนแนะนำ ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือปัญหาต่างๆแก่ทีมวิจัยเยาวชนในการเก็บข้อมูลการทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการเก็บข้อมูลการทำงาน

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

ภายหลังจากได้ประชุมวางแผนการทำงานเก็บข้อมูลการทำงานจากเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าสักเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลเป็นฐานข้อมูลการทำงานจากเกษตรกรตำบลป่าสักของทีมวิจัยเยาวชนแล้ว ทีมวิจัยก็ได้มาประชุมกันอีกครั้งเพื่อรับแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามที่ทีมวิจัยรับไปประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุดด้วยกันคือ (ภาคผนวก ก และ ข)

ชุดที่ 1 แบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานดังนี้ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป ข้อมูลด้านการผลิตและการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมข้าวในวิถีชีวิตของชาวนา ข้อมูลด้านสังคมกับวิถีการทำงาน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามที่นำไปกรอกลงในโปรแกรมห้องทุ่งไทย เพื่อพัฒนาเป็นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานดังนี้ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้าวเช่น พันธุ์ข้าว การเตรียมแปลงปลูก การปักดำ การย้ายกล้า เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ถือครอง ข้อมูลการใช้เทคโนโลยีในการผลิตข้าว ข้อมูลการใช้สารเคมี ข้อมูลการเก็บเกี่ยวข้าว ข้อมูลปริมาณผลผลิตข้าวและข้อมูลการจำหน่ายข้าว

โดยการแจกแบบสอบถามนั้นได้แจกแบบสอบถามโดยการประชุมของกลุ่มย่อยต่างๆ ที่ได้สรุปไว้แล้วในหัวข้อการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงาน โดยก่อนการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้อธิบายถึงข้อมูลต่างๆ ที่ทีมวิจัยต้องเก็บและทำความเข้าใจกับแบบสอบถามให้กับทีมวิจัยเยาวชนเป็นครั้งสุดท้าย และเปิดโอกาสให้ทีมวิจัยเยาวชนที่มีความข้องใจในตัวของแบบสอบถามได้ซักถามถึงประเด็นที่ไม่เข้าใจ เป็นการดีก่อนการลงพื้นที่จริง โดยในการประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มนั้นจะมีนักวิจัยท้องถิ่นเข้าร่วมให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและช่วยในการอธิบายการใช้แบบสอบถามและให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าพบเกษตรกรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้แจกให้กับทีมวิจัยเยาวชนได้แจกตามจำนวนเกษตรกรที่ทีมวิจัยเยาวชนต้องเก็บ และได้กำหนดวันประชุมเพื่อให้แต่ละทีมนำข้อมูลและมาประชุมกันเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคของการทำงาน

ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของทีมวิจัยเยาวชนแต่ละทีมนั้น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์การเก็บข้อมูลของทีมเยาวชนด้วย เพื่อสังเกตการณ์ถึงทักษะและให้คำปรึกษาแก่ทีมวิจัยเยาวชนในสิ่งที่ทีมวิจัยเยาวชนไม่สามารถตัดสินใจได้ แต่ปัญหาของการลงพื้นที่ไปกับทีมวิจัยนั้นคือ เวลาที่ทีมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลของแต่ละหมู่บ้านนั้นไม่ค่อยตรงกัน ทำให้การที่ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ไปด้วยต้องมีการ

นัดหมายก่อนล่วงหน้าและบางครั้งทีมวิจัยเปลี่ยนเวลาทำให้การลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลทำได้ไม่ครบทุกหมู่บ้านเท่านั้น

บทวิเคราะห์

กิจกรรมการเก็บข้อมูลของทีมเยาวชนใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนาน เนื่องจากเยาวชนมีกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบมาก อีกทั้งเกษตรกรในพื้นที่บางคนไม่มีเวลาในการให้ข้อมูลเนื่องจากเป็นช่วงที่เกษตรกรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ เยาวชนที่เก็บข้อมูลมีการใช้หลากหลายวิธีในการเก็บเช่น การสัมภาษณ์เกษตรกรโดยตรง การทึ่งแบบสอบถามให้เกษตรกรกรอกข้อมูลเอง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเก็บข้อมูล

ภายหลังจากการเก็บข้อมูลการทำงานของทีมวิจัยเยาวชน ได้มีการนัดประชุมกันเพื่อสรุปถึงปัญหาและอุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงาน และสรุปประสบการณ์ในการทำงานวิจัย โดยการประชุมนั้นได้แบ่งการประชุมตามกลุ่มย่อยและได้มีเยาวชนในบางหมู่บ้านได้แยกออกไปประชุมเพียงหมู่บ้านเดียว เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ดังสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 9 ปัญหา อุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงานของเยาวชน

หมู่บ้าน	ปัญหาและอุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำงาน
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าไก่อ้ง	- เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล - เยาวชนไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูล
หมู่ 9 บ้านกอบเปา	- เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล - เกษตรกรไม่เข้าใจคำถามบางคำถามในแบบสอบถาม - เกษตรกรบางรายมีอายุมาก ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับทีมวิจัย - เกษตรกรบางรายก็ให้ความร่วมมือ แต่ก็มียางรายไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	- ทีมวิจัยเยาวชนมีการจกมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร

ตารางที่ 9 ปัญหา อุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนาของเยาวชน (ต่อ)

หมู่บ้าน	ปัญหาและอุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำนา
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	- เกษตรกรไม่ค่อยรู้หนังสือทำให้ไม่ค่อยเข้าใจในแบบสอบถาม - เกษตรกรไม่ได้จดบันทึกข้อมูลการทำนาทำให้ข้อมูลบางส่วนสูญหาย - เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง	- ทีมวิจัยเยาวชนมีภารกิจมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร - ทีมวิจัยเยาวชนมีภารกิจมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	- เกษตรกรไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบ	- เกษตรกรไม่ค่อยอยู่บ้านในขณะที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูล - คำถามในแบบสอบถามบางคำถามทีมเยาวชนไม่เข้าใจ

ภายหลังจากการประชุมเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคของทีมวิจัยเยาวชน ทีมวิจัยเยาวชนได้เริ่มทำการเก็บข้อมูลการทำนาในส่วนที่ยังไม่ครบให้ครบตามจำนวน และทีมวิจัยเยาวชนได้เข้าร่วมในเวทีสัญจร โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาการจัดกระบวนการเวทีสัญจรและสังเกตการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำนาเพิ่มเติมจากข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถาม ซึ่งในบางประเด็นนั้นในแบบสอบถามได้ข้อมูลที่ไม่ละเอียดเท่าที่ควร จึงต้องจัดเวทีสัญจรเพื่อเก็บข้อมูลจากเกษตรกรของแต่ละหมู่บ้านเพิ่มเติม เพื่อใช้ข้อมูลในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปประสบการณ์และการตรวจสอบความความสมบูรณ์ของข้อมูล

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและวางแผนการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมท้องถิ่น

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการเก็บโดยเยาวชนนั้นทีมวิจัยได้ใช้การประชุมรายหมู่บ้านเพื่อลดปัญหาการเดินทางไปต่างหมู่บ้านของเยาวชนและเป็นการให้เยาวชนกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้านที่มีความสนใจในการทำวิจัยได้เข้าร่วมในการตรวจสอบความสมบูรณ์ของ

แบบสอบถามที่ได้เก็บมา อีกทั้งเป็นการวางแผนการบันทึกข้อมูลลงใน โปรแกรมห้องทุ่งไทยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน โดยเยาวชนผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้แก่เยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมคนละเท่าๆกันและช่วยกันตรวจสอบไปพร้อมๆกัน โดยผู้วิจัยให้เยาวชนซึ่งเป็นแกนนำเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านเป็นคนดำเนินกิจกรรม และผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่ผู้นำเยาวชนและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

แบบสอบถามของแต่ละหมู่บ้านนั้นมีจำนวนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับจำนวนเกษตรกรที่ทำนาในพื้นที่ของตน ซึ่งสามารถสรุปจำนวนแบบสอบถามที่เยาวชนเก็บข้อมูลได้ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนแบบสอบถามที่เยาวชนเก็บข้อมูล ได้

หมู่บ้าน	จำนวนชาวนาที่ต้องเก็บข้อมูล (คน)
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	56
หมู่ 9 บ้านกอเปา	57
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	23
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	64
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง	15
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	61
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบ	83
รวม	359

บทวิเคราะห์

การจัดการประชุมเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามนั้น ใช้ระยะเวลาที่นาน เนื่องจากเยาวชนใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถามนานมาก ทำให้ระยะเวลาในการนัดมาการประชุมล่าช้า และการทำงานในขั้นตอนต่อไปต้องล่าช้าไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามการวางแผนเพื่อบันทึกข้อมูลของแต่ละหมู่บ้านลงใน โปรแกรมห้องทุ่งไทยเยาวชนได้เสนอให้ใช้เวลาในวันหยุดเสาร์และวันอาทิตย์เนื่องจากเป็นช่วงเปิดภาคเรียนของเยาวชนรวมทั้งมีเยาวชนส่วนหนึ่งที่เพิ่งจะสำเร็จการศึกษาและมีงานประจำ ทำให้ต้องใช้เวลาในวันหยุดในการประชุม

กิจกรรมที่ 2 การเข้าร่วมเวทีสัญจร โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

ทีมวิจัยเยาวชนได้เข้าร่วมเวทีสัญจรของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีสัญจรเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำนาเพิ่มเติมจากส่วนที่ตกค้างจากการเก็บแบบสอบถาม และเพื่อรวบรวมข้อมูลมูลในส่วนของวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก โดยเวทีสัญจรครั้งนี้ให้ชื่อเวทีว่า “ตกวงอุ้อ้า.....ชานาป่าสัก” มีการจัดเวทีสัญจรเวียนไปตามหมู่บ้าน แบ่งเป็นโซนตามกลุ่ม โดยให้หมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันได้เข้าร่วมในเวที กระบวนการในการจัดเวทีสัญจรเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเกษตรกรชาวนาในหมู่บ้านที่เข้าร่วมในเวทีโดยมีนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักเป็นแกนนำในการพูดคุยในเวทีสัญจร

ในส่วนของทีมวิจัยเยาวชนซึ่งได้มีโอกาสเข้าร่วมในเวทีสัญจรนี้เพื่อร่วมศึกษาความรู้เกี่ยวกับการทำนา ภูมิปัญญาที่ใช้ในการทำนา อีกทั้งร่วมศึกษาถึงกระบวนการในการจัดเวทีสัญจรด้วย โดยการรับหน้าที่ช่วยเหลือผู้ดำเนินเวทีในการบันทึกข้อมูลลงสมุด ถ่ายภาพ เขียนสรุปข้อมูลบนกระดาน และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนาด้วย ในการร่วมเวทีสัญจรทีมวิจัยได้ถือโอกาสในการประชาสัมพันธ์โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อให้เกษตรกรผู้ทำนาได้รับรู้โดยตรงว่าเยาวชนในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งให้เกษตรกรได้รับรู้ว่ามีโครงการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเยาวชนในพื้นที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลและพัฒนาฐานข้อมูลการทำนา

บทวิเคราะห์

เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้รับประสบการณ์จากการรับหน้าที่ต่างๆ ในการจัดกระบวนการเวทีสัญจรและได้แสดงความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการทำนาให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมเวทีได้รับทราบการจัดเวทีสัญจรทั้ง 4 ครั้ง เยาวชนเข้าร่วมได้ไม่ครบทุกเวที จึงเป็นการเสียโอกาสของเยาวชนที่จะได้ร่วมเรียนรู้ถึงการทำนาของคนในพื้นที่ ส่วนตัวเกษตรกรเองนั้นก็ได้รับรู้ถึงกิจกรรมของเยาวชนที่ทำในชุมชนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และเกษตรกรได้ให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชนเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 4 การฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทย

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

การจัดกิจกรรมฝึกทักษะในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตัวโปรแกรม และสามารถใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาได้ การฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยที่มิวิจัยได้ให้เยาวชนจากหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอมเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ เพราะเยาวชนจากหมู่ที่ 1 มีประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยมาก่อนและมีทักษะในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยเป็นอย่างดี

กิจกรรมการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยมีเยาวชนจาก 4 หมู่บ้านเข้าร่วมในการอบรมได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ที่ 9 บ้านกอบเปา หมู่ที่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง และหมู่ที่ 16 บ้านทรายทอง ใช้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนเป็นสถานที่ในการฝึก การฝึกทักษะเป็นบรรยากาศของเพื่อนสอนเพื่อน แต่เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมบางหมู่บ้านมีปัญหาความขัดแย้งกันทำให้เยาวชนที่เข้าร่วมในการอบรมแบ่งเป็น 2 กลุ่มและไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ จึงเป็นผลให้การฝึกอบรมทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

บทวิเคราะห์

จากการที่เยาวชนจาก 2 กลุ่ม มีความขัดแย้งกัน ซึ่งที่มิวิจัยไม่ทราบข้อมูลมาก่อนทำให้กิจกรรมการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมในงานวิจัยเรื่องนี้ ทำให้การทำกิจกรรมหยุดชะงักเป็นช่วงๆ และต้องเปลี่ยนจากการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่หลายๆ หมู่บ้านมาเป็นการรวมกลุ่มขนาดเล็กเพียง 1-2 หมู่บ้าน หรือทำกิจกรรมรายหมู่บ้าน เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความขัดแย้งกันของเยาวชน

ขั้นตอนที่ 5 การบันทึกข้อมูลการทำงานลงในโปรแกรม

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

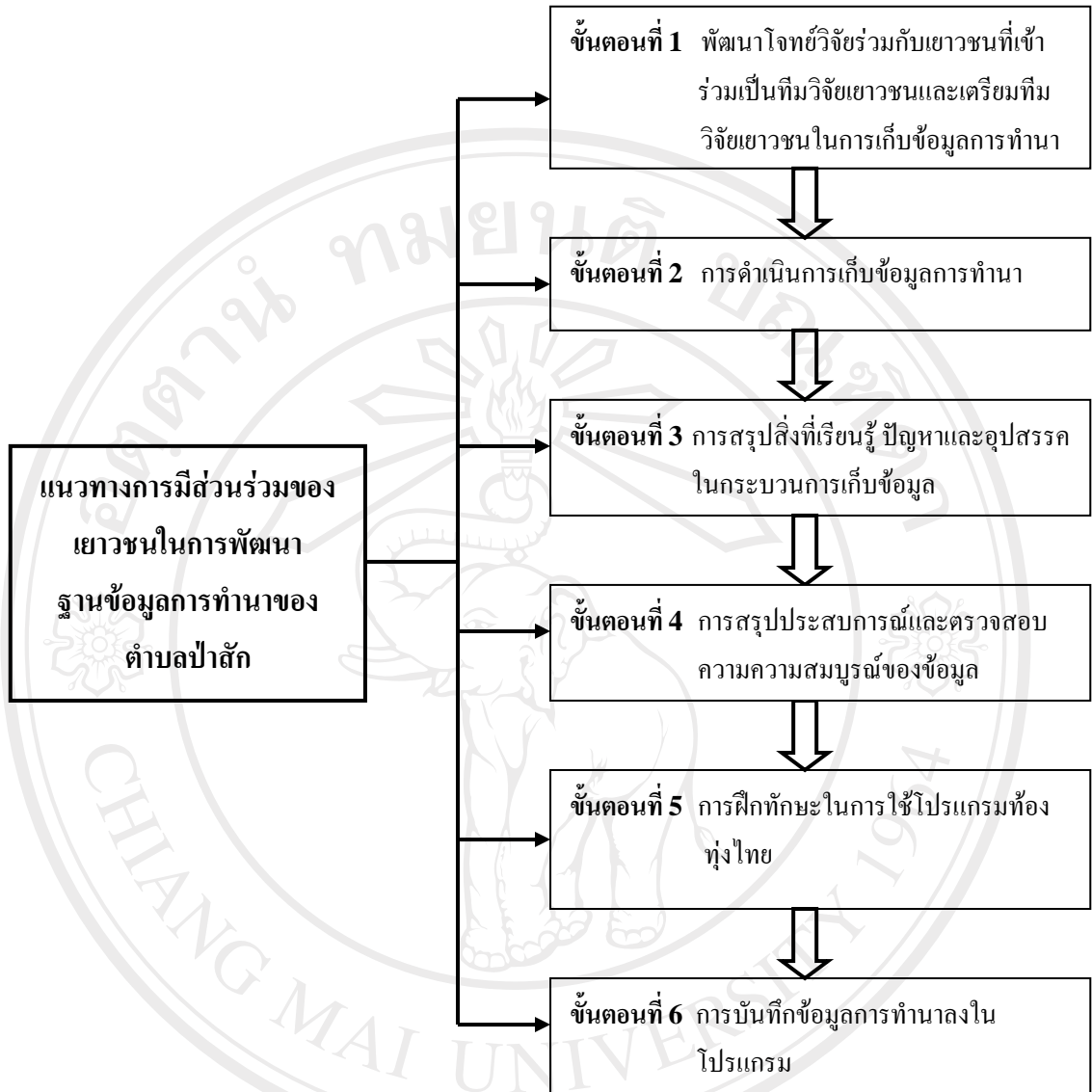
จากกิจกรรมการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ที่มิวิจัยได้เปลี่ยนกระบวนการจากการรวมกลุ่มเยาวชนหลายหมู่บ้าน มาดำเนินการฝึกทักษะที่ละหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามจริงในการฝึก และให้เยาวชนบันทึกข้อมูลการทำงานลงในโปรแกรมห้องทุ่งไทยด้วยการบันทึกข้อมูลที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (กสน.) ตำบลป่าสัก โดยมีที่มิวิจัยเยาวชนเข้ามาบันทึกข้อมูลการทำงานทุกวันเสาร์ เนื่องจากวันเสาร์เป็นวันที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนไม่มีการเรียนการสอน และเป็นวันหยุดเรียนของเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัย การบันทึกข้อมูลการทำงานของทีม

วิจัยเยาวชนใช้วิธีการทำไปเรียนรู้ไป นอกจากนั้นเยาวชนยังได้เรียนรู้กิจกรรมการทำงานจากข้อมูลการทำงานจากแบบสอบถามที่ได้นำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน เยาวชนได้มีการซักถามถึงข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานในหัวข้อที่ยังไม่ทราบด้วย

บทวิเคราะห์

การบันทึกข้อมูลค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากโปรแกรมท้องถิ่นที่ทีมวิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานนั้น ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้นำมาบันทึกบางข้อไม่มีพื้นที่ให้บันทึก และโปรแกรมท้องถิ่นมีบางจุดที่ไม่สมบูรณ์เมื่อกรอกข้อมูลแล้วบันทึก ไม่สามารถบันทึกได้ นอกจากนี้ตัวโปรแกรมแล้วเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการบางกลุ่มก็ไม่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมเนื่องจากต้องทำงานประจำ และไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรม ทำให้กิจกรรมต่างๆ ต้องล่าช้ากว่าที่วางแผนไว้ ผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหาในเรื่องของโปรแกรมโดยให้ผู้เขียนโปรแกรมมาแก้ไขความผิดพลาดของโปรแกรม และให้เยาวชนกรอกข้อมูลในส่วนที่กรอกได้ก่อน และได้ให้เยาวชนร่วมกันคิดหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเยาวชนได้เสนอการใช้ฐานข้อมูลจากโปรแกรม Microsoft Access เป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานข้อมูลเนื่องจากเป็นโปรแกรมพื้นฐานซึ่งมีใช้ในคอมพิวเตอร์ทั่วไป ส่วนในเรื่องเวลาของเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมผู้วิจัยได้ให้เยาวชนเป็นผู้กำหนดวันที่จะบันทึกข้อมูลเองเพื่อให้เยาวชนสามารถจัดเวลาว่างของทีมตนเองในการทำงาน

แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงาน ของตำบลป่าสักสามารถสรุปตามขั้นตอนต่างๆ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาพบว่าข้อจำกัดและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยในแต่ละหมู่บ้านนั้นมีทั้งส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละแห่งที่แตกต่างกันดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม ชุมชนบ้านสันคะยอมเป็นชุมชนที่มีการทำงานวิจัยมาแล้วหลายเรื่อง สมาชิกของชุมชนมีความคุ้นเคยกับการทำงานวิจัยของนักศึกษาเป็นอย่างดีเพราะได้มีการทำงานวิจัยหลายเรื่องได้ใช้พื้นที่บ้านสันคะยอมเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา และจากเหตุผลนี้ทำให้เยาวชนในพื้นที่บ้านสันคะยอมมีกิจกรรมที่ต้องร่วมในการทำมาก ร่วมกับภาระในการเรียนซึ่งมีกิจกรรมมากทั้งการเรียนพิเศษในวันหยุด งานที่ทางโรงเรียนได้มอบหมาย และกิจกรรมของชุมชน เช่น การซ่อมการฟ่อนรำ เป็นต้น ทำให้เยาวชนในบ้านสันคะยอมไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของงานวิจัยเรื่องนี้เท่าที่ควร

หมู่ที่ 6 บ้านสันป่าสัก ชุมชนบ้านสันป่าสักเป็นชุมชนใหญ่ของตำบลป่าสัก มีประชากรจำนวนมากและเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดสันป่าสัก ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมประจำตำบลป่าสัก เยาวชนในบ้านสันป่าสักมีจำนวนมาก แต่มีเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพียง 2 คนซึ่งทั้ง 2 คนก็ได้เข้ามาในช่วงแรกเท่านั้นในระยะเวลาที่มีการทำงานจริงเยาวชนทั้ง 2 ก็ไม่ได้เข้าร่วม ซึ่งมาจากการที่เยาวชนทั้ง 2 ทำงานเป็นช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ส่วนเวชนกลุ่มอื่นนั้นที่วิจัยไม่สามารถติดต่อเยาวชนเหล่านั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิธีขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน หรือใช้วิธีการจัดการประชุมในพื้นที่บ้านสันป่าสักและประชาสัมพันธ์ แต่เยาวชนในชุมชนบ้านสันป่าสักก็ไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ไม่มีเยาวชนจากบ้านสันป่าสักเข้ามามีส่วนร่วม แต่ที่วิจัยได้ใช้พื้นที่บ้านสันป่าสักเป็นพื้นที่ในการจัดรายการวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัย เพราะในชุมชนบ้านสันป่าสักเป็นที่ตั้งของสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองหละปุ่น คลื่น 90.25 MHz.

หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง ชุมชนบ้านห้วยม้าโค้งเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ติดกับหมู่ 16 บ้านทรายทอง ซึ่งเดิมทั้ง 2 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเดียวกัน แต่ปัจจุบันบ้านทรายทองได้แยกออกไป เยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านมีความสนิทสนมกันเนื่องมาจากเรียนอยู่ที่เดียวกันและเป็นญาติพี่น้องกัน จึงทำให้ในการทำงานสามารถติดต่อไปที่หัวหน้ากลุ่มก็สามารถทราบข้อมูลข่าวสารทั้งหมดทุกคน เยาวชนจากชุมชนทั้ง 2 ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานทุกกิจกรรมตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าเยาวชนบางคนจะไม่ได้ได้เข้าร่วมแล้วแต่เยาวชนส่วนใหญ่ก็ยังเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนเพศหญิงทั้งหมด ข้อจำกัดและอุปสรรคของเยาวชนกลุ่มนี้มีไม่มาก ยกเว้นแต่เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับเยาวชนหมู่ที่ 1 บ้านสันคะยอม ดังนั้นในบางกิจกรรมที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกันทำให้ ต้องมีการระงับในเรื่องของการเผชิญหน้ากัน

หมู่ 9 บ้านกอเปา เยาวชนจากชุมชนนี้ไม่ค่อยมีปัญหามากนัก เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและผู้นำชุมชนในการทำกิจกรรมเสริม และตัวเยาวชนเองที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมก็มีความตั้งใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆของเยาวชน

จากชุมชนบ้านกอเปาดำเนินไปด้วยความราบรื่น อีกทั้งเยาวชนบ้านกอเปายังเป็นแกนหลักในการทำงานของงานวิจัยเรื่องนี้

หมู่ 10 บ้านหนองหลุม เยาวชนจากพื้นที่บ้านหนองหลุมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมครั้งแรกเพื่อรับฟังคำชี้แจงจากผู้วิจัยในเรื่องของรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ แต่เมื่อได้ติดต่อไปยังหัวหน้ากลุ่มเยาวชนเพื่อนัดหมายในการทำงานจริงเยาวชนไม่สามารถเข้าร่วมในการทำกิจกรรมได้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้นำเสนอให้แก่เยาวชนไม่เป็นที่น่าสนใจ และเยาวชนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม เนื่องจากมีภาระในการเรียน และภาระทางบ้านมากจนไม่สามารถเข้าร่วมในการทำงานได้ อีกทั้งผู้ปกครองของเยาวชนไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์งานวิจัยจากผู้นำชุมชนทำให้ไม่ทราบรายละเอียดและไม่อนุญาตให้เยาวชนเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ด้วยเหตุนี้เยาวชนจากพื้นที่บ้านหนองหลุมจึงไม่ค่อยจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักมากเท่าที่ควร

หมู่ 12 บ้านสันหลวง เยาวชนบ้านสันหลวงมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการทำงาน เนื่องจากเยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมเรียนในวิทยาลัยเทคนิคลำพูน ชั้นปีสุดท้ายเมื่อทำงานไปไ้ระยะหนึ่งเยาวชนที่เข้าร่วมส่วนหนึ่งเรียนจบ และได้ทำงานประจำทำให้ไม่มีเวลาในการทำงานวิจัย ทั้งที่เยาวชนมีความต้องการในการพัฒนาชุมชนของตนเองเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งมีเยาวชนเข้าร่วมจำนวนมาก อีกทั้งเยาวชนยังได้รับการสนับสนุนในการทำงานวิจัยครั้งนี้จากผู้นำชุมชนและผู้ปกครองอีกด้วย

หมู่ 13 บ้านหนองซิว เยาวชนบ้านหนองซิวมีข้อจำกัดคล้ายกับเยาวชนบ้านสันหลวง เนื่องจากเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านเรียนอยู่ที่เดียวกันคือวิทยาลัยเทคนิคลำพูนชั้นปีสุดท้ายและเมื่อทำงานไปไ้ระยะหนึ่งเยาวชนที่เข้าร่วมที่มิวิจัยจบการศึกษาและได้ทำงานประจำทำให้ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ในงานวิจัยเหมือนกับเยาวชนบ้านสันหลวงทำให้การทำงานแต่ละครั้งต้องนัดหมายเยาวชนก่อนหลานสัปดาห์ทำให้การทำงานล่าช้า

หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง ข้อจำกัดของเยาวชนบ้านน้ำบ่อเหลืองคือจำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมมีน้อย เพราะส่วนหนึ่งต้องทำงานประจำ และเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมเหลือเพียง 2 คนเท่านั้น รวมถึงยังมีปัญหาในเรื่องของเวลา เพราะเวลาของเยาวชนกับที่มิวิจัยไม่ค่อยตรงกันทำให้เยาวชนจากบ้านน้ำบ่อเหลืองไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมากนัก

หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบ พื้นที่ของบ้านใหม่ร่องแกลบติดกับบ้านกอเปาทำให้เยาวชนจาก 2 หมู่บ้านรู้จักกันและในการนัดหมายในการประชุมจะมาประชุมในที่เดียวกัน เยาวชนบ้านใหม่ร่องแกลบมีจำนวนมากที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรม แต่การเข้าร่วมนั้นเข้ามาไม่สม่ำเสมอ คือในการ

นัดหมายในการประชุมบางครั้งเยาวชนก็เข้าร่วมจำนวนมาก แต่บางครั้งเยาวชนก็เข้าร่วมเพียงคนถึงสองคนเท่านั้น การเข้าร่วมของเยาวชนที่ไม่สม่ำเสมอทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และเยาวชนบางคนต้องทำงานประจำทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ส่งผลให้มีจำนวนเยาวชนในทีมวิจัยของบ้านใหม่ร่องแกลบลดน้อยลง

จากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นอกจากการวิจัยแล้วผู้วิจัยยังต้องทำงานด้านการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย การเข้าชุมชนและการทำความคุ้นเคยกับเยาวชนในพื้นที่ ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรเยาวชนในพื้นที่ที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมจึงให้ความสนิทสนมกับผู้วิจัย ส่งผลให้เกิดบรรยากาศความเป็นกันเองขึ้นในการทำงาน และผู้วิจัยยังได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านในพื้นที่ตัวอย่างเช่นการร่วมในประเพณีวันลอยกระทง ผู้วิจัยได้ร่วมจัดกิจกรรมการประกวดภาพวาดในวันลอยกระทงโดยได้จัดหาของรางวัลและอุปกรณ์ในการจัดการแข่งขันมาร่วมในการจัดกิจกรรมวันลอยกระทง นอกจากนั้นผู้วิจัยยังร่วมเป็นกรรมการตัดสินการประกวดหนูน้อยนพมาศของหมู่ที่ 1 บ้านสันคยะยอมด้วย และผู้วิจัยได้ร่วมหาของขวัญไปร่วมในการจัดงานวันเด็กแก่หมู่บ้านในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเยาวชนและผู้ปกครอง ซึ่งการสร้างความคุ้นเคยดังกล่าวทำให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการทำงานวิจัยลดน้อยลง และได้รับความร่วมมือในการทำงานมากยิ่งขึ้น เพราะชาวบ้านได้เห็นถึงความตั้งใจของผู้วิจัยที่ได้เข้าไปทำงานในพื้นที่จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาประมาณ 14 เดือนแล้ว

บทบาทของนักวิจัยในการเป็นผู้กระตุ้นประสานนั้น บทบาทหลักๆจะเป็นการเสริมหนุนกระบวนการวิจัย การสร้างนักวิจัยหน้าใหม่ที่เป็นเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งในการดำเนินงานนั้นนอกจากจะมีกิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้เสริมกิจกรรมที่เพิ่มทักษะให้เกิดการเรียนรู้แก่ทีมวิจัยเยาวชน ได้แก่ ทักษะการจับประเด็น ทักษะในการจัดกระบวนการประชุม ทักษะในการเก็บข้อมูล ทักษะในการประสานงาน และทักษะในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งยังมีกิจกรรมที่ต้องเพิ่มเติมเสริมให้กับเยาวชนในการทำงานระยะต่อไปเพื่อการเรียนรู้ของทีมวิจัยเยาวชนได้แก่ ทักษะการเป็นผู้นำในการประชุม ทักษะในการนำเสนอข้อมูลจากที่ประชุม ทักษะในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

ในช่วงแรกของการวิจัยนั้น บทบาทหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของผู้วิจัย ที่จะคอยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการต่างๆ แต่ในระยะต่อไปผู้วิจัยควรจะให้เยาวชนเข้ามามีส่วนในบทบาทหน้าที่นั้น เพื่อฝึกให้เยาวชนสามารถทำงานต่อในพื้นที่ได้ เมื่อผู้วิจัยได้ออกจากพื้นที่ไป โดยเยาวชนเหล่านี้จะเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมโดยไม่ต้องคอยความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกพื้นที่ เพื่อให้เกิดกลุ่มเยาวชนและกลุ่มคนในพื้นที่ที่ทำงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนได้ต่อไป

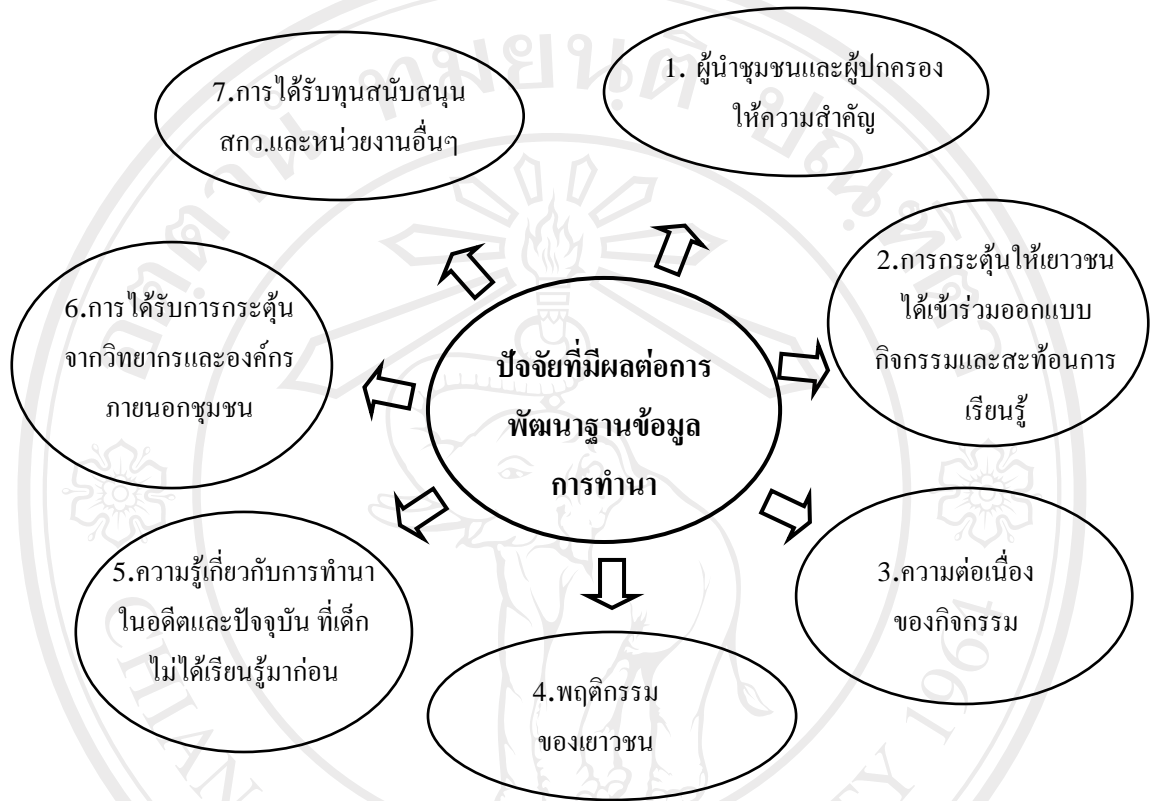
การเข้าไปทำงานในพื้นที่ตำบลป่าสักและการที่ผู้วิจัยเป็นคนนอกพื้นที่ทำให้การทำงานในช่วงแรกชุมชนได้มีการตั้งคำถามว่า “เมื่อนักศึกษามาเอาข้อมูลเสร็จแล้วก็จะทิ้งพื้นที่ไปไม่มีอะไรที่จะ

ทำให้ชุมชนดีขึ้น” ทำให้ผู้วิจัยต้องสร้างทัศนคติใหม่ให้กับชุมชน และอธิบายให้กับชุมชน โดยผ่านทางผู้นำชุมชนว่าการที่ได้เข้ามาทำงานในพื้นที่ตำบลป่าสัก เพื่อต้องการช่วยให้เกษตรกรผู้ทำนาสามารถหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาคือ โดยสิ่งที่จะเกิดขึ้นเมื่องานวิจัยเรื่องนี้สิ้นสุดลงคือ ฐานข้อมูลการทำนา ซึ่งเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการทำนาได้ อีกทั้งผู้วิจัยเป็นผู้ที่จะกระตุ้นให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน และได้เข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเป็นผู้ประสานงานให้เยาวชนแต่ละหมู่บ้านจากพื้นที่เป้าหมายได้เข้ามาทำงานร่วมกัน รวมทั้งขอความร่วมมือจากเกษตรกรผู้ทำนาเป็นพี่เลี้ยงและให้ความรู้กับเยาวชน โดยผ่านกิจกรรม และเวทีต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ร่วมกับเยาวชนได้คิดและวางแผนการทำงาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย เยาวชน และเกษตรกรผู้ทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสัก ซึ่งหลังจากนี้ ผู้วิจัยจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างเยาวชนกับแหล่งทุน และหนุน/เสริมในเยาวชนในส่วนที่ขาดอยู่ เพื่อให้เยาวชนเกิดการรวมตัวกันเพื่อจัดการกับฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักต่อไป

จากกิจกรรมทั้งหมดที่ได้ร่วมกันปฏิบัติ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการทำงานที่เยาวชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้นต้องมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรม ได้แก่

- การที่ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ร่วมในโครงการวิจัย เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ
- การกระตุ้นให้เยาวชนได้เข้าร่วมออกแบบกิจกรรมและสะท้อนการเรียนรู้ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค การที่เยาวชนซึ่งมีความต้องการในเรื่องเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องเดียวกันเข้ามารวมตัวกันเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการเหล่านั้น เยาวชนเป็นกลุ่มคนที่มีพลังและมีศักยภาพสูงมากในการทำงาน
- ความต่อเนื่องของกิจกรรม เพื่อให้เยาวชนได้รับการพัฒนาในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมและเกิดความยั่งยืนของกลุ่มเยาวชน
- พฤติกรรมของเยาวชน ที่ส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
- ความรู้เกี่ยวกับการทำนาในอดีตและปัจจุบัน ที่เด็กไม่ได้เรียนรู้มาก่อน
- การได้รับการกระตุ้นจากวิทยากรและองค์กรภายนอกชุมชน ทำให้เยาวชนในพื้นที่เกิดแรงผลักดันในการร่วมคิด ร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน
- การได้รับทุนสนับสนุนสกว. สำนักงานภาค และหน่วยงานอื่นๆ ทำให้สามารถจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่จำเป็นมาใช้ในการทำงานได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก
จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

อำเภอเมือง

4.5 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

งานวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นงานวิจัยที่เริ่มมาจากความต้องการของเกษตรกรตำบลป่าสักในการแก้ไขปัญหา ดันทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้นและหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยให้เยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมในการรับทราบถึงปัญหาและร่วมหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว เยาวชนได้เข้ามาจัดการเกี่ยวกับข้อมูลการทำนาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการทำนาของพื้นที่จะเป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ว่าเหตุใดต้นทุนการทำนาจึงสูงขึ้น และเป็นเครื่องมือที่ช่วยหาวิธีในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป

ดังนั้นฐานข้อมูลการทำงานที่ถูกพัฒนาขึ้น โคนเยาวชนในพื้นที่จึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากในการช่วยให้เกษตรกรสามารถศึกษา และใช้เป็นตัวช่วยในการวางแผนการแก้ไขปัญหาต้นทุนการทำงานได้ และจำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกรในพื้นที่ บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับรู้ว่ามีข้อมูลการทำงาน อยู่ในฐานข้อมูล เพื่อเมื่อต้องการข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการวางแผนเกี่ยวกับการทำงาน สามารถนำไปใช้ได้เลย ด้วยเหตุนี้การประชาสัมพันธ์ในส่วนของฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก จึงมีความสำคัญ

แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสัก ได้ให้เยาวชนในทีมวิจัยได้มีส่วนในการคิด วางแผนและลงมือประชาสัมพันธ์งานวิจัย โดยใช้สื่อต่างๆ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาเพื่อหาแนวทางในการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำงาน

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

การประชุมทำความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนในทีมวิจัยทราบถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์และขั้นตอนในการประชาสัมพันธ์ โดยใช้การประชุมรายหมู่บ้านในการทำความเข้าใจ การประชุมใช้โอกาสการประชุมเพื่อวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงานในการทำความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ได้ดำเนินไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง ในการประชุมผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูล เยาวชนบ้านห้วยม้าโก้ง หมู่ที่ 8 ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การประชาสัมพันธ์จะทำให้ผู้ปกครองอนุญาตให้เยาวชนเข้ามาช่วยกิจกรรมต่างๆ ของโครงการวิจัยได้และไม่ถูกมองว่าเยาวชนมาวุ่นวายกันทำสิ่งที่ไม่ดีประโยชน์”

และเยาวชนบ้านกอเปา หมู่ที่ 9 ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“การประชาสัมพันธ์เป็นการเพิ่มทักษะในเรื่องของการนำเสนอและได้เรียนรู้ถึงการใช้สื่อต่างๆ ในงานการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งการทำให้คนในชุมชนทราบว่ามีการทำกิจกรรมการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนในการให้ข้อมูลมากขึ้น”

การประชุมทำความเข้าใจในแต่ละหมู่บ้านผู้วิจัยได้ให้ทีมวิจัยเยาวชนแต่ละหมู่บ้าน ร่วมกันวางแผนการประชาสัมพันธ์และนัดประชุมแกนนำเยาวชนของแต่ละทีมเพื่อนำแผนของแต่ละหมู่บ้านมานำเสนอและวางแผนการทำงานต่อไป

บทวิเคราะห์

การประชุมในแต่ละหมู่บ้านเยาวชนได้ให้ความสนใจกับงานการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถวัดได้จากการแสดงความคิดเห็นในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เยาวชนได้เสนอสื่อประชาสัมพันธ์ที่ตนอยากเรียนรู้และอยากใช้กันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ เยาวชนบ้านกอบเปา เสนอให้ใช้สื่อวิทยุในการประชาสัมพันธ์ เยาวชนบ้านห้วยม้าโค้งเสนอให้ใช้เสียงตามสายในหมู่บ้านในการประชาสัมพันธ์ เยาวชนบ้านใหม่ร่องเกลบเสนอให้ใช้สื่อโทรทัศน์ในกาประชาสัมพันธ์ ซึ่งจากความสนใจของเยาวชนดังกล่าวผู้วิจัยได้ให้เยาวชนแต่ละหมู่บ้านกลับไปร่วมกันวางแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อนำมาเสนอในการประชุมแกนนำเยาวชนครั้งต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำา โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

จากกิจกรรมการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูล ได้มีการนัดหมายให้แกนนำเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านมาประชุมเพื่อนำเสนอแผนการประชาสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้าน และร่วมกันวางแผนการประชาสัมพันธ์งานวิจัยร่วมกัน การนำเสนอแผนการประชาสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้านนั้นเยาวชนได้นำเสนอเฉพาะสื่อประชาสัมพันธ์เท่านั้น แต่ไม่ได้นำเสนอแผนการทำงานประชาสัมพันธ์ ทำให้ต้องมารวางแผนการประชาสัมพันธ์ร่วมกัน โดยให้เยาวชนร่วมกันคิดขั้นตอนการวางแผนการประชาสัมพันธ์และร่วมกันวางแผนตามขั้นตอนดังกล่าวได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการประเมินถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ร่วมกันทำมาตั้งแต่เริ่มงานวิจัยเพื่อประเมินสถานการณ์และหากิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงสถานการณ์ของงานวิจัยขณะนี้และอนาคตต่อไป
2. กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดเป้าหมายหลักของการประชาสัมพันธ์งานวิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ไปได้อย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์ในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยซึ่งเยาวชนสรุปร่วมกันคือ 1) เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รับรู้ถึงการทำกิจกรรมในโครงการการพัฒนาฐานข้อมูลการทำา โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน 2) เพื่อฝึกทักษะในการประชาสัมพันธ์
3. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เป็นกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้ร่วมกันคิดว่ากลุ่มเป้าหมายใดที่จะได้ใช้ประโยชน์เกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำาของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนได้สรุปกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เกษตรกรชาวนาของตำบลป่าสัก องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก นักเรียน/นักศึกษา ที่ต้องการศึกษาข้อมูลการทำาของตำบลป่าสัก หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการทำาเช่นเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาที่ดิน ประชาชนในตำบลป่าสัก และพื้นที่ใกล้เคียง

4. กำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน กิจกรรมในงานประชาสัมพันธ์ที่ทีมเยาวชนได้สรุป

กิจกรรมการจัดรายการวิทยุ วิธีดำเนินงาน ให้เยาวชนเข้ารับการอบรมการจัดรายการวิทยุและจัดรายการวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัยและฝึกทักษะในการจัดรายการวิทยุ

กิจกรรมการนำเสนอกิจกรรมที่ได้ทำมาแล้วในเวทีการประชุมของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนและเวทิสัญจร “เวทีคองอู้อ่า..... ชาวนาป่าสัก” วิธีดำเนินงาน ให้เยาวชนเป็นผู้นำเสนอกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำในงานวิจัย ประสบการณ์ที่ได้รับจากงานวิจัยและความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนาของเยาวชน

กิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัย วิธีดำเนินงาน ให้เยาวชนในทีมวิจัยกลับไปประชาสัมพันธ์เรื่องราวของการทำกิจกรรมต่างๆ ในงานวิจัยให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนได้รับทราบ

5. การเลือกเครื่องมือและสื่อประชาสัมพันธ์ ทีมเยาวชนได้เลือกเครื่องมือและสื่อที่จะใช้ในงานการประชาสัมพันธ์ดังนี้

สื่อคำพูด โดยเยาวชนเป็นผู้พูดประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ เวทิสัญจร การประชุมประจำเดือนของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน การประชุมหมู่บ้าน และการพบปะคนในชุมชน

เสียงตามสาย เยาวชนแต่ละหมู่บ้านใช้เสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและความก้าวหน้าของงานวิจัย

วิทยุ เยาวชนเข้าไปจัดรายการวิทยุ โดยขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองหละปูน FM 90.25 MHz. ในการให้เยาวชนเข้าไปจัดรายการเพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัย

จดหมายข่าว ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการจัดทำจดหมายข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์และรายงานความก้าวหน้า รวมถึงกิจกรรมของงานวิจัยต่างๆ การประชาสัมพันธ์งานวิจัยโดยให้เยาวชนในทีมเขียนบทความเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อตีพิมพ์ในจดหมายข่าว เป็นการประชาสัมพันธ์งานวิจัย

อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ การประชาสัมพันธ์งานวิจัยผ่านอินเทอร์เน็ต โดนการใช้พื้นที่บนเว็บไซต์ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (<http://www.thongthinvijai.com>) ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ในงานวิจัย โดยให้เยาวชนเขียนบทความพร้อมด้วยรูปกิจกรรมต่างๆ แสดงในเว็บบไซต์ดังกล่าว

การเลือกใช้สื่อของเยาวชนผู้วิจัยเป็นผู้แนะแนวทางให้สื่อที่ใช้สามารถเข้าถึงบุคคลเป้าหมายได้ดีที่สุด เพื่อให้บุคคลเป้าหมายสามารถรับทราบและสามารถนำฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยสามารถรับทราบความเคลื่อนไหวของงานวิจัย

บทวิเคราะห์

เยาวชนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องของสื่อเป็นอย่างดี เยาวชนมีความต้องการที่จะเรียนรู้การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ที่แตกต่างกันออกไปและเยาวชนหญิงได้แสดงความคิดเห็นมากกว่าเยาวชนชาย ซึ่งอาจมาจากจำนวนของเยาวชนหญิงที่มากกว่าทำให้เยาวชนชายไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 3 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก

การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

จากแผนการประชาสัมพันธ์ที่ทีมเยาวชนได้ร่วมกันวางแผนและสื่อต่างๆ ที่เลือกใช้สามารถสรุปกิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัยและฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก สรุปได้ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุม โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก โดยในการประชุมทบทวนวิจัยของโครงการแต่ละครั้งที่ทีมวิจัยเยาวชนได้ใช้สื่อคำพูดในการประชาสัมพันธ์ โดยได้เข้าร่วมในการประชุมและได้เล่าถึงตัวงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ที่เยาวชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูล เนื่องจากทีมวิจัยผู้ใหญ่มีสมาชิกที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนอยู่หลายท่านทำให้ข่าวสารดังกล่าวสามารถเข้าถึงสมาชิกของชุมชนด้วย
2. ประชาสัมพันธ์โดยใช้เวทีสัญจรของโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสักเป็นเวทีการประชาสัมพันธ์ การจัดเวทีสัญจรมีเกษตรกรผู้ทำนาเข้าร่วมในเวทีจำนวนมาก ทีมวิจัยได้ถือโอกาสใช้เวทีนี้เป็นเวทีการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลที่เยาวชนได้ช่วยกันพัฒนาขึ้นให้กับเกษตรกรเหล่านั้นได้รับทราบ และได้ให้เยาวชนได้มีโอกาสบอกเล่าประสบการณ์ในการทำกิจกรรมให้เกษตรกรซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ปกครองของเยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยได้รับทราบ
3. เยาวชนผู้เข้าร่วมงานวิจัยเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านได้รับทราบ เยาวชนผู้เป็นคนพัฒนาฐานข้อมูลได้กลับไปบอกเล่าเรื่องราวของฐานข้อมูลการทำนา และกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำให้ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง รวมทั้งเกษตรกรในพื้นที่ได้รับทราบในช่วงการเก็บข้อมูลการทำนา และให้เยาวชนได้ใช้เสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้านประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนของตนได้ทราบข้อมูลและความเคลื่อนไหวของโครงการ
4. การอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุเยาวชน การจัดอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุเยาวชนเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยและเยาวชนที่มีความสนใจ

ในการจัดรายการวิทยุได้มีโอกาสมาเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุและเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยและฐานข้อมูลการทำนา โดยได้รับความอนุเคราะห์สถานที่และคลื่นวิทยุ FM 90.25 MHz “วิทยุชุมชนคนเมืองหละปูน” ซึ่งมีคุณประเสริฐ กิติศักดิ์ เป็นประธานสถานีวิทยุเป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยได้ให้ช่วงเวลาที่ยาวชนสามารถจัดรายการได้ 3 วันได้แก่ วันพุธและวันเสาร์ เวลา 18.00-19.00 น. และวันอาทิตย์ เวลา 14.00-16.00 น. โดยเยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมได้มีโอกาสได้จัดรายการจริงและเป็นช่องทางในประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนา และกิจกรรมของงานวิจัย รวมทั้งข้อมูลข่าวประชาสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้านด้วย

5. *ทีมเยาวชนเขียนบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ลงในจดหมายข่าวและเว็บไซต์* ภายหลังจากการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้วิจัยได้ให้เยาวชนเขียนบทความส่งเพื่อนำบทความเหล่านั้นส่งให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อคัดเลือกบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในจดหมายข่าวของศูนย์ฯและเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6. *การประกาศเสียงตามสาย* เยาวชนแต่ละหมู่บ้านประชาสัมพันธ์กิจกรรมและงานวิจัยโดยใช้เสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์ การใช้เสียงตามสายสามารถนำทักษะในการจัดรายการวิทยุมาใช้ในการประกาศเสียงตามสายได้

บทวิเคราะห์

จากกิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัย โดยการใช้สื่อต่างๆ ในโอกาสและกิจกรรมต่างๆ ทีมเยาวชนให้ความร่วมมือค่อนข้างดี โดยเยาวชนจากหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง หมู่ที่ 9 บ้านกอกเปาและหมู่ที่ 16 บ้านทรายทองได้เข้าร่วมในการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องมากที่สุด เยาวชนจากทั้ง 3 หมู่บ้านดังกล่าวได้จัดรายการวิทยุเป็นผู้ดำเนินรายการประจำสถานีทุกวันพุธเวลา 18.00-19.00 น. และวันอาทิตย์ 14.00-16.00 น. เป็นประจำ ส่วนเยาวชนอีก 4 หมู่บ้านเข้าร่วมในการประชาสัมพันธ์ในบางกิจกรรมเนื่องจากเวลาในการทำกิจกรรมไม่ตรงกับเวลาว่างของเยาวชน และเยาวชนส่วนหนึ่งต้องทำงานทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรมได้ แต่เยาวชนเหล่านี้ก็ช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่บ้านของตน รวมถึงญาติพี่น้องได้รับทราบถึงงานวิจัย

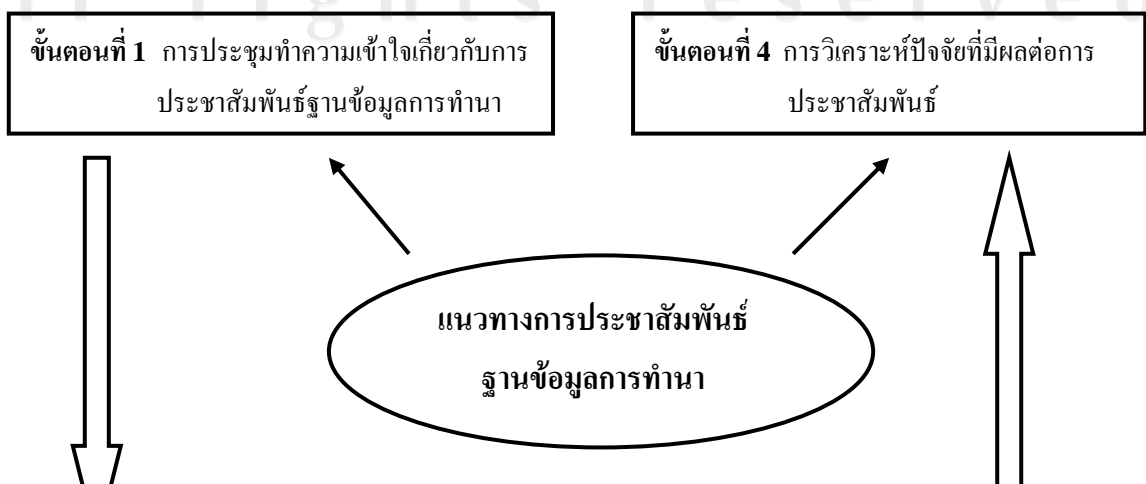
ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยเยาวชนในพื้นที่

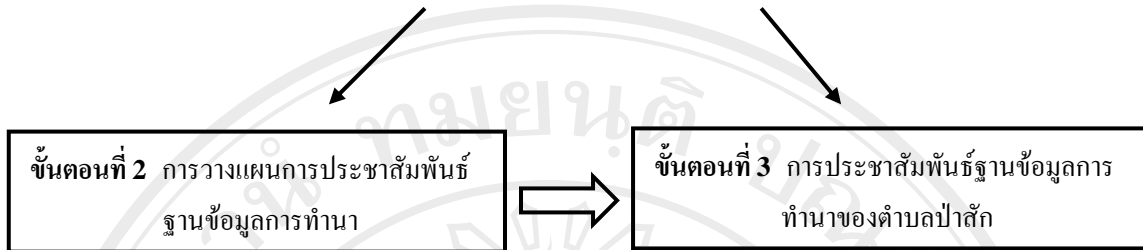
การดำเนินกิจกรรมและอภิปรายผล

จากกิจกรรมการประชาสัมพันธ์งานวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยได้ให้เยาวชนร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ของทีมวิจัยเยาวชน ซึ่งสามารถได้ดังนี้

1. การได้รับการร่วมมือจากคนในชุมชน งานการประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้ประชาสัมพันธ์และผู้รับข่าวสารก็ต้องเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ต่อไป เพราะหากว่าคนในชุมชนมีการช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์งานวิจัยแล้ว ฐานข้อมูลการทำนาที่ถูกพัฒนาขึ้น โดยเยาวชนตำบลป่าสักก็จะได้รับการรู้จักและถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการทำนาในพื้นที่ได้
2. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรภายในชุมชน การประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นที่ต้องใช้สถานที่และอุปกรณ์เพื่อประชาสัมพันธ์ เช่น หอกระจายเสียง วิทยุชุมชน กระดานข่าวตามหมู่บ้าน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ของเยาวชนก็จะทำให้ งานการประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จได้
3. การได้รับการสนับสนุนทั้งจากหน่วยงาน/องค์กร ภายในและภายนอก เยาวชนได้รับโอกาสให้เข้าไปเรียนรู้ถึงการจ้ดรายการวิทยุจากสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองหละปูน FM 90.25 MHz. เป็นโอกาสดีที่เยาวชนจะได้จัดรายการวิทยุและประชาสัมพันธ์งานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ที่เยาวชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนั้นทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังได้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของงานวิจัยผ่านทาง <http://www.thongthinvijai.com>
4. การเรียนรู้ของเยาวชน การที่เยาวชนได้รับโอกาสในการร่วมกิจกรรม และได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ จากทั้งวิทยากร นักวิจัย และเพื่อนๆ ผู้มีประสบการณ์ การที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์เยาวชนต้องนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ และปรับให้เป็นวิธีการที่ตนเองนั้นถนัดและเหมาะสม เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จมากที่สุดและเกิดการเรียนรู้ของเยาวชน

จากขั้นตอนทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นแนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักโดยสามารถสรุปได้ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แนวทางการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลการทำนาคủaตำบลป่าสัก

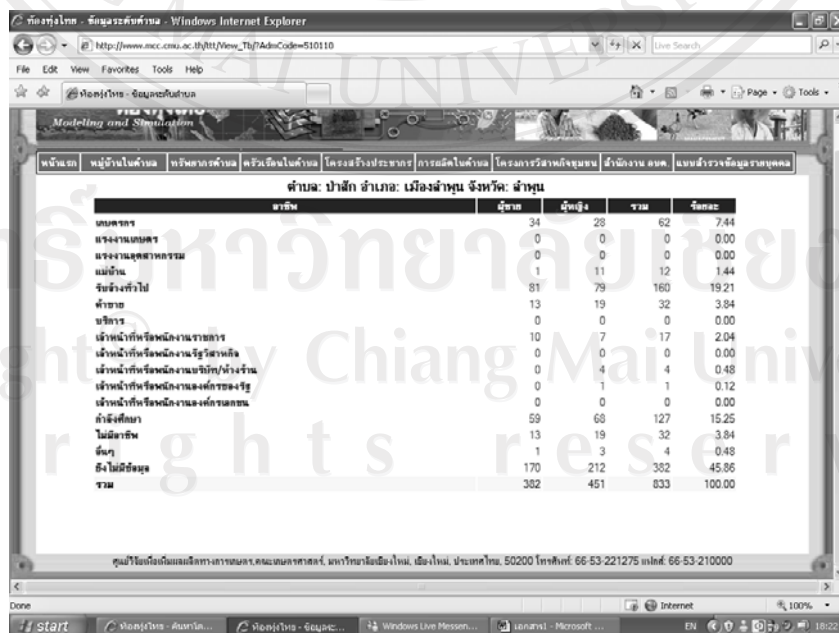
4.6 องค์ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลการทำนาคủaตำบลป่าสัก

การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาคủaตำบลป่าสักในงานวิจัยเรื่องนี้ ได้ใช้โปรแกรมท้องถิ่นไทยเป็นฐานข้อมูล เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้การทำนาที่เขาวชนได้เก็บจากเกษตรกรไว้เป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ต่อไป โปรแกรมท้องถิ่นไทยประกอบด้วย ระบบฐานข้อมูลการผลิตพืชในระดับหมู่บ้านและครัวเรือนเกษตรกรระบบการผลิตพืชโดยแบบจำลองพืชจำนวน 5 พืช และเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบจำลองสำหรับการตัดสินใจเพื่อเลือกผลิตพืช และได้พัฒนาฐานข้อมูลที่สามารถนำเข้า-จัดเก็บข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง เมื่อมีข้อมูลเพียงพอจะนำเสนอระดับดังกล่าวให้แก่เกษตรกรผู้ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล เพื่อใช้ในการปรับปรุงระบบการผลิตของแต่ละครัวเรือน อีกทั้งได้พัฒนาโปรแกรมเชื่อมโยงท้องถิ่นไทยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเข้าและแสดงผลข้อมูลในระดับหมู่บ้าน ระดับครัวเรือนเกษตรกรพร้อมการใช้งานในระดับหมู่บ้านและครัวเรือน อรรถชัย และคณะ (2547) โดยโปรแกรมท้องถิ่นไทยประกอบด้วยหน้าต่าง ที่สำคัญดังนี้

ภาพที่ 2 โปรแกรมท้องถิ่นไทย หน้าแรก

จากภาพที่ 2 เป็นหน้าต่างของโปรแกรมท้องถิ่นไทยหน้าแรก ซึ่งเป็นหน้าแรกของฐานข้อมูล ซึ่งแสดงรายละเอียดทั้งหมดของโปรแกรม ได้แก่ เลือกหมู่บ้าน เปรียบเทียบ กิจกรรม เอกสารวิชาการ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ทีมวิจัย คู่มือท้องถิ่นไทย ระบบแผนงาน อบต. ระบบแผนงานกลุ่ม และเข้าสู่ระบบ โดยฐานข้อมูลการทำนาในโปรแกรมท้องถิ่นไทยจะถูกนำเสนอด้งภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โปรแกรมท้องถิ่นไทยแสดงฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก

จากการที่ได้เก็บข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก โดยเขวชนได้ใช้แบบสอบถาม โครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ทำนาในตำบลป่าสักจำนวน 485 ราย จาก 13หมู่บ้าน ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลการทำนาในปี 2548 โดยได้ข้อมูลการทำนาดังนี้

ตารางที่ 11 ข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก

หมู่บ้าน	จำนวนเกษตรกรผู้ทำนาที่ เขวชนเก็บข้อมูล (คน)	จำนวนพื้นที่นา (ไร่)
หมู่ 1 บ้านสันคะยอม	33	224
หมู่ 3 บ้านป่าดิงงาม	3	22
หมู่ 5 บ้านหนองปลาขอ	27	201
หมู่ 6 บ้านสันป่าสัก	64	475
หมู่ 7 บ้านน้ำพุ	34	246
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	48	457
หมู่ 9 บ้านกอเปา	67	442
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	33	166
หมู่ 13 บ้านหนองชีว	49	227
หมู่ 14 บ้านหนองไซ	11	71
หมู่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง	9	48
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	43	348
หมู่ 17 บ้านใหม่ร่องแกลบ	64	293
รวม	485	3,220

จากข้อมูลพื้นที่การทำนาของเกษตรกรจำนวน 485 ราย มีพื้นที่ในการทำนารวม 3,220 ไร่ เมื่อนำมาเฉลี่ยพบว่าเกษตรกร 1 รายทำนาประมาณ 6.6 ไร่ และจากข้อมูลเดิมตำบลป่าสักมีเกษตรกรจำนวน 739 ราย แต่เขวชนสามารถเก็บข้อมูลได้เพียง 485 ราย อันเนื่องมาจากเกษตรกรผู้ทำนาบางรายไม่ได้ทำนาแล้ว และแบบสอบถามบางชุดไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้เขียนชื่อและที่อยู่ไว้ และนอกจากข้อมูลพื้นที่การทำนาของเกษตรกรผู้ทำนาแล้ว มีข้อมูลต้นทุนการผลิตโดยได้เก็บข้อมูลจากเวทีสัญจร และได้สรุปต้นทุนการผลิตข้าว โดยแยกตามโซนพื้นที่ของเกษตรกรที่ได้เข้าร่วมในเวทีสัญจรดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 สรุปต้นทุนในการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก

โซน	ค่าใช้จ่าย การ เตรียมดิน (บาท)	ค่าใช้จ่าย ปุ๋ยและ สารเคมี (บาท)	ค่าจ้าง (บาท)			รวม (บาท)
			ใช้ แรงงานคน	ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว		
				ใช้ แรงงานคน	ใช้ เครื่องจักร	
1 : หมู่ที่ 1,5,6,15	900	489	800	1,637	650	3,886 (แรงงานคน) 3,149 (เครื่องจักร)
2 : หมู่ที่ 8,16	700	450	700	1,300	-	3,320
3 : หมู่ที่ 9,11,112, 13,17	700	830	700	1,250	-	3,720
4 : หมู่ที่ 7	1,200	410	700	950	-	3,765

จากตารางที่ 12 สรุปต้นทุนในการทำงานของเกษตรกรตำบลป่าสัก จะเห็นได้ว่าในโซนที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่ที่ 1 บ้านสันคชะยอม หมู่ที่ 5 บ้านหนองป่าขอ หมู่ที่ 6 บ้านสันป่าสัก และหมู่ที่ 15 บ้านน้ำบ่อเหลือง มีการนำเครื่องจักรมาใช้ในขั้นตอนการเก็บเกี่ยวและทำให้ต้นทุนในการผลิตข้าวลดลงกว่าการใช้แรงงานคน และเมื่อศึกษาจากข้อมูลในตารางพบว่าต้นทุนในการผลิตโดยเฉลี่ยของตำบลป่าสักอยู่ที่ประมาณ 3,100-3,900 บาท โดยข้อมูลจากตารางที่ได้สรุปออกมาเกษตรกรยังไม่ได้รวมค่าแรงงานของตัวเองเกษตรกรในการผลิตข้าว

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสามารถสรุปข้อมูลการทำงานเป็นหมวดต่างๆ ได้ดังนี้

4.6.1 หมวดสิ่งแวดล้อม

ปัญหาการเผาตอซังข้าวในพื้นที่ตำบลป่าสัก เกษตรได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้แก่ให้หน่วยงานประชาสัมพันธ์ข้อมูลผลกระทบจากการเผาตอซังและประกาศห้ามเผาตอซัง รวมกลุ่มกันรณรงค์ต่อต้านการเผาตอซัง ส่งเสริมให้เกษตรกรนำตอซังไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น เช่น ทำปุ๋ยนำไปทำอาหารสัตว์ นำไปเพาะเห็ดฟาง เป็นต้น วางกฎระเบียบร่วมกันในหมู่บ้าน ช่วยกันสอดส่องดูแลเรื่องไฟ ทำแนวป้องกันไฟหรือปลูกพืชหมุนเวียน ซึ่งปัญหาในเรื่องของการเผาตอซังทำให้เกิดปัญหาต่อการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้ เกิดมลพิษทางอากาศ มีสารพิษเจือปนในน้ำ เป็นต้น

4.6.2 หมวดการผลิตและเทคโนโลยี

ผลจากการเปลี่ยนแปลงที่ดิน ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากการเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนั้นยังทำให้พื้นที่การเกษตรลดลง และเกิดสารเคมีตกค้างในดิน และลำห้วยตื้นเขิน ซึ่งเกษตรกรผู้นำนาต้องการให้ทางหน่วยราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น

แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนามูที่ 1,3,9,12,17 ใช้ลำน้ำแม่สารในการทำนา และหมู่ที่ 17 มีการขุดบ่อน้ำเพื่อใช้ในการทำนา หมู่ที่ 11 และ 12 ใช้น้ำบาดาล และการทำงานในตำบลป่าสักอาศัยน้ำฝนในการทำนาเป็นหลัก ปัจจุบันมีปัญหาเรื่องน้ำในการทำนาคือ ฝนไม่ตกตามฤดูกาล น้ำฝนมีสารพิษเจือปน และเหมืองฝายที่ใช้ในการทำนาคั้นเงิน รวมทั้งน้ำในแม่น้ำเน่าเสียนำมาใช้ในการทำนาได้น้อย ซึ่งเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาเรื่องนี้ ขุดสระน้ำเพิ่ม ทำร่องเก็บน้ำ ขุดบ่อบาดาล มีการวางแผนในการใช้น้ำร่วมกัน ช่อมแซมเหมืองฝาย มีการปล่อยน้ำทุก 15 วัน และเกษตรกรต้องการให้หน่วยราชการเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องของน้ำ เพราะน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำนา

นอกจากปัญหาเรื่องน้ำแล้วในการทำนายังมีปัญหาเรื่องแมลงศัตรูข้าวที่พบในพื้นที่ตำบลป่าสักได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยไฟ ตั๊กแตน ไโรแดง โรคที่เกิดในนาข้าว ได้แก่ โรคใบไหม้คอรวง โรคกอแห้ง โรคหลาวข้าว โรคใบจุด และศัตรูข้าวอื่นๆ ได้แก่ หอยเชอรี่ หนู ปูนา

4.6.3 หมวดเศรษฐกิจ

ในการทำนาในเรื่องของแรงงานมีการใช้แรงงานในครัวเรือน มีการจ้างแรงงานนอกพื้นที่ และมีการลงแขกกันเพื่อช่วยเหลือกันในการทำนา การทำนาในพื้นที่ตำบลป่าสักในบางปีเกษตรกรได้หยุดการทำนาไปเนื่องมาจากสาเหตุ ได้แก่ ขาดน้ำในการทำนา ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ไม่มีทุนในการทำนา ไม่มีคนทำนา น้ำท่วมพื้นที่ทำนา และเกษตรกรผู้ทำนาหันไปประกอบอาชีพอื่น และเกษตรกรที่หยุดการทำนาให้เหตุผลได้แก่ การทำงานในอาชีพอื่นได้เงินมากกว่า เช่นทำงานในนิคมอุตสาหกรรม รับจ้าง และช่างฝีมือต่างๆ เป็นต้น ซึ่งอาชีพเหล่านี้สามารถหารายได้ได้มากกว่าการทำนา

4.6.4 หมวดสังคมและวิถีการทำนา

การดำเนินชีวิตในการทำนาในปัจจุบันแตกต่างจากอดีตอย่างมาก เพราะในอดีตชาวนาสามารถหาอาหารได้จากทุ่งนาแต่ปัจจุบันไม่สามารถหาได้เพราะปลาในนาไม่มีหรือมีอยู่น้อยและมีสารเคมีตกค้างในตัวปลา อีกทั้งการนำเครื่องจักรมาใช้ในการทำการทำนาทำให้ต้นทุนการทำนาสูงขึ้น คนในชุมชนทำอาชีพหลากหลายทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน เนื่องจากต่างคนก็ต้องไปทำงานต่างจากอดีตซึ่งคนในชุมชนทำนาเหมือนกัน พบกันจุกจิกทักทายกัน อีกทั้งในปัจจุบันคนหนุ่มสาวไม่นิยมประกอบอาชีพการงานเนื่องจาก การทำนาเหนื่อยและได้ผลตอบแทนน้อย คนหนุ่มสาวนิยมไปทำงานอย่างอื่นมากกว่า เช่น เข้าไปเป็นลูกจ้างในนิคมอุตสาหกรรม การที่คนหนุ่มสาวมีการศึกษาที่

สูงขึ้นทำให้โอกาสในการทำงานมีมากขึ้นทำให้ไม่กลับมาทำนา และคนหนุ่มสาวไม่มีความรู้ วิชา ทักษะในการทำนา ส่งผลให้ทำนาไม่เป็น

4.6.5 หมวดวัฒนธรรมข้าวในวิถีชาวนา

การทำนาในปัจจุบันยังมีพิธีกรรมต่างๆ ที่เป็นความเชื่อของชาวนาที่สืบทอดจากอดีต ได้แก่ การทำขวัญข้าว การไหว้พระแม่ธรณี การไหว้พระแม่โพสพ การทำบุญทานข้าวใหม่ การบูชาเจ้าที่ และหาฤกษ์ยามในการปลูกข้าว การสืบทอดและแรกรนาขวัญ โดยเกษตรกรผู้ทำนาต้องการสืบทอด วัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ให้แก่คนรุ่นต่อไปเพื่อเป็นการสืบทอดสิ่งที่ดีงามต่อไป โดยหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องทั้ง หน่วยงานภาครัฐ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น วัด ต้องให้ความร่วมมือในการ สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้

เกษตรกรผู้ทำนายังได้สะท้อนความต้องการให้มีคนรุ่นต่อไป สืบทอดวิถีการทำนารวมทั้ง วัฒนธรรมต่างๆ ต่อไป โดยให้เหตุผลว่าการทำนาทำให้มีข้าวกินและไม่ต้องเป็นลูกจ้างใคร แต่ปัญหา ที่ต้องแก้ไขในการทำนา ได้แก่ งบประมาณที่เรามีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต แก้ไขปัญหาในเรื่องของ น้ำในการทำนาให้มีเพียงพอต่อการทำนา หาข้าวพันธุ์ดีมาปลูก การทำนาควรมีอาชีพเสริมรายได้เพื่อ เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้นำมาเป็นข้อมูลโดยสรุปที่ได้จากแบบสอบถาม โครงการแนวทางการ พัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และการจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บข้อมูลในการทำนาเพิ่มเติม ซึ่งทีมวิจัยเยาวชนได้ร่วมในการเก็บข้อมูลและการจัดเวทีสัญจร อีกทั้งได้ร่วมในการสรุปข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำสู่การพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสักต่อไป

4.7 การเรียนรู้ของเยาวชน

จากการที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเยาวชนในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาและทำให้ได้เห็น พัฒนาการของเยาวชนในการมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย โดยเฉพาะแกนนำเยาวชนของแต่ละ หมู่บ้านมีทักษะและความสามารถในการร่วมกิจกรรมมากขึ้น มีความกล้าแสดงความคิดเห็นต่างๆ มากขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัยถึงพัฒนาการของเยาวชนแกนนำที่เข้าร่วมในการทำงานวิจัยอย่าง สม่ำเสมอสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงของแกนนำเยาวชน ดังนี้

เยาวชนหมู่ที่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง ประกอบด้วย ค.ญ.สุธนา ใจสัน, ค.ญ.อรณี นันตะสิน ค.ญ.ชลธิชา ไหมตั้ง และค.ญ.ชลธิชา บุรีรัตน์ศรีสกุล เยาวชนทั้ง 4 คนเข้าร่วมในการทำงานวิจัยตั้ง ขึ้นตอนการทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่และกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในการทำงานวิจัย เริ่มแรกที่เยาวชน ทั้ง 4 คนเข้าร่วมนั้นทั้งหมดไม่แสดงความคิดเห็นหรือพูดตอบโต้กับผู้วิจัย แต่เมื่อได้เข้าร่วมใน กิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นเยาวชนทั้ง 4 คนมีทักษะเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ 1)ค.ญ.ชลธิชา ไหมตั้ง หลังจาก

ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ชลธิชาได้พัฒนาตัวเองเป็นผู้ประสานงานในทีมเยาวชนในหมู่บ้านของตนเอง ชลธิชาเป็นผู้ติดต่อเพื่อนเยาวชนในหมู่บ้านเมื่อมีการประชุมนัดหมายต่างๆ รวมทั้งเป็นแกนนำในการวางแผนการเก็บข้อมูลการทำงาน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ติดต่อกับผู้นำชุมชนและจัดการเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ที่ใช้ในการทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี 2)ค.ญ.ชลธิชา นุริรัตน์ศรีสกุล เป็นเยาวชนที่ทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี มีทักษะในการเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย หลังจากเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ชลธิชาได้มีทักษะในการหาข้อมูลเพิ่มมากขึ้นและเป็นผู้ที่สามารถจับประเด็นในการพูดคุยได้ดี อีกทั้งมีทักษะในการจัดรายการวิทยุที่ดี หาข้อมูลในการจัดรายการวิทยุได้นี้อาที่นำติดตามรับฟัง 3)ค.ญ.สุธนา ใจสัน เริ่มแรกสะนาเป็นคนพูดน้อย ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ภายหลังจากการเข้าร่วมในกิจกรรมสุธนาเป็นผู้ที่นำเสนอข้อมูลและความก้าวหน้าของงานวิจัยและกิจกรรมต่างๆ ในเวทีสัจจร อีกทั้งเป็นผู้ที่มีทักษะในการจับประเด็นต่างๆ ได้ดี 4)ค.ญ.อรณี นันตะสิน เข้าร่วมในกิจกรรมจากการแนะนำของ ค.ญ.ชลธิชา ใหม่ตั้ง และได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อรณีมีความเป็นผู้นำสามารถชักนำให้เยาวชนคนอื่นๆ คล้อยตามได้ มีทักษะในการทำงานกับคอมพิวเตอร์ได้ดีและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เยาวชนทั้ง 4 คนเป็นแกนนำในการพัฒนาฐานข้อมูลการทำงานของตำบลป่าสักและสามารถวางแผนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินได้จากการเก็บข้อมูลของบ้านห้วยม้าไก่อสามารถเก็บข้อมูลครบถ้วนและใช้เวลาไม่มากนัก อีกทั้งเป็นเยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องมากที่สุด

เยาวชนหมู่ที่ 9 บ้านกอเปา ได้แก่ นายวิรพงษ์ ราชสัก, น.ส.สุภารัตน์ ตูรคณาคร, น.ส.ศุภยา พิลาบุตร เยาวชนทั้ง 3 คนเข้าร่วมในงานวิจัยจากการติดต่อของผู้ใหญ่บ้านและเป็นผู้จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการประชุมต่างๆ เยาวชนทั้ง 3 คนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี หลังจากได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างเยาวชนได้พัฒนาการในเรื่องของการวางแผนการทำงาน วิรพงษ์และศุภยา เรียนในวิทยาลัยเทคนิคลำพูน ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ มากมายแต่ทั้ง 2 สามารถหาเวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ทั้ง 2 คนเป็นผู้ประสานงานติดต่อเยาวชนคนอื่นๆ ในการนัดหมายแต่ละครั้ง ทั้งสองคนมีทักษะเพิ่มขึ้นในการจัดกระบวนการประชุมและการวางแผนการทำงาน โดยใช้เครื่องมือการประชุม และสุภารัตน์ ตูรคณาคร เป็นคนที่มีทักษะเพิ่มขึ้นในเรื่องของการจัดรายการวิทยุ เป็นผู้วางผังรายการและหาข้อมูลในการจัดรายการวิทยุร่วมกับศุภยา เยาวชนบ้านกอเปาได้รับการสนับสนุนในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ทำให้ในหารจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจะมีเยาวชนเข้าร่วมจำนวนมาก

เยาวชนหมู่ที่ 12 บ้านสันหลวง ได้แก่ นายปิยพันธ์ ช่างห้วย แกนนำเยาวชนบ้านสันหลวง คนนั้นเข้าร่วมในงานวิจัยโดยการแนะนำของเจ้าอาวาสวัดสันหลวง ปิยพันธ์มีความเป็นผู้นำสามารถประสานงานและควบคุมดูแลเยาวชนในหมู่บ้านได้ดี การเข้าร่วมในการทำงานวิจัยทำให้

ปียพันธ์ มีทักษะในการนำเสนอข้อมูลต่างๆ มากขึ้น มีทักษะในการพูดในที่ชุมชนและสามารถจัดกระบวนการประชุมมากขึ้น ปัจจุบันปียพันธ์สำเร็จการศึกษาและทำงานประจำ ทำให้เวลาในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมน้อยลง

เยาวชนหมู่ที่ 16 บ้านทรายทอง ได้แก่ ค.ญ.อภิญญา สัจจัง บ้านทรายทองเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับบ้านห้วยม้าโค้งหมู่ที่ 8 ทำให้เยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านสนิทกัน อภิญญาเข้าร่วมในการทำงานโดยการแนะนำของเยาวชนบ้านห้วยม้าโค้ง อภิญญาเข้าร่วมในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีพัฒนาการเรื่องของการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทยและเป็นคนที่มีความรู้ในการตั้งคำถามที่ดี

การเรียนรู้ของเยาวชนนั้น นอกเหนือจากเยาวชนแล้วเยาวชนคนอื่นก็ได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรม ซึ่งในการะบวนการประชุมเยาวชนที่เข้าร่วมในการประชุมก็จะได้เห็นขั้นตอนต่างๆ ที่แกนนำได้จัดการตั้งแต่เริ่มประชุม ไปตลอดจนจบการประชุมซึ่งเยาวชนผู้เข้าร่วมในการประชุมก็จะเรียนรู้ด้วย นอกจากนั้นทีมวิจัยยังได้สอบถามและพูดคุยกับเยาวชนที่เข้าร่วมถึงความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยและได้สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 13 ความรู้และประสบการณ์ของเยาวชนในการร่วมกิจกรรม

เยาวชนจากหมู่บ้าน	ความรู้และประสบการณ์ของเยาวชน
หมู่ 8 บ้านห้วยม้าโค้ง	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานของคนในชุมชนมากขึ้น - ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของตนเอง - ได้ประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมห้องทุ่งไทย - ได้มีโอกาสในการจัดรายการวิทยุ - มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย
หมู่ 9 บ้านกอเปา	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัย - ได้รู้ถึงความเป็นมาของการทำนาข้าวว่ามีความลำบากเพียงใด - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาในอดีต และปัจจุบัน - ได้รับความรู้และได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของตนเอง - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานของคนในชุมชนมากขึ้น - ได้มีโอกาสในการจัดรายการวิทยุ

ตารางที่ 13 ความรู้และประสบการณ์ของเยาวชนในการร่วมกิจกรรม (ต่อ)

เยาวชนจากหมู่บ้าน	ความรู้และประสบการณ์ของเยาวชน
หมู่ 12 บ้านสันหลวง	<ul style="list-style-type: none"> - มีความกล้าแสดงออก - ได้ฝึกการทำงานที่เป็นระบบและทำงานเป็นทีม - มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัย
หมู่ 13 บ้านหนองชีวา	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รู้แนวทางในการทำนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น - ได้ความรู้และประสบการณ์ของการทำนาของคนในชุมชน - ได้ทราบถึงข้อมูลการทำนาและทราบถึงปัญหาการทำนาที่เกิดขึ้นในชุมชน - ฝึกการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือของชุมชน
หมู่ 15 บ้านน้ำป่อเหลือง	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ฝึกการทำงานที่เป็นระบบและทำงานเป็นทีม - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาของคนในชุมชนมากขึ้น - มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัย
หมู่ 16 บ้านทรายทอง	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ - ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาของคนในชุมชนมากขึ้น - ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนของตนเอง - ได้ประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมท้องถิ่น

เยาวชนที่ได้เข้าร่วมในงานวิจัยได้สะท้อนสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมาโดยเยาวชนได้รับความรู้ในเรื่องการทำนาจากเกษตรกรผู้ทำนาในชุมชนเพิ่มมากขึ้นทั้งความรู้ในอดีตและในปัจจุบัน รวมทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการในการทำงานวิจัย ได้ฝึกการทำงานเป็นทีม มีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูล ได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบ และเยาวชนยังได้แสดงความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในชุมชนของตัวเอง

ในการดำเนินการตามแผนกิจกรรมนอกจากกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติร่วมกับเยาวชนแล้ว ยังมีกิจกรรมอีกหลายกิจกรรมที่ทีมวิจัยได้เข้าร่วมและได้ชวนเยาวชนเข้าร่วมในการทำกิจกรรมด้วย เช่นเวทีสานฝันงานวิจัยที่จัดขึ้นโดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กิจกรรมพัฒนาชุมชนป่าสัก เวียงยองและศรีบัวบาน ที่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ร่วมกับโครงการการเรียนรู้ลำนํ้าสารอย่างมีส่วนร่วมได้จัดกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ โดยทีมวิจัยได้พาเยาวชนเข้าร่วมด้วย การเข้าร่วมในการประชุมสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก เป็นต้น

4.8 การเรียนรู้ของผู้วิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่อง แนวทางพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของตำบลป่าสัก โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการทำควมคุ้นเคยกับพื้นที่ตำบลป่าสัก รวมถึงการทำงานในพื้นที่ตำบลป่าสักเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี 6 เดือน การทำงานวิจัยในพื้นที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การทำงานร่วมกับชุมชน การประสานงานกับคนในชุมชน การทำงานวิจัยร่วมกับเยาวชน การเป็นผู้กระตุ้นประสานให้เยาวชนในพื้นที่เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการวิจัย และการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ สามารถสรุปการเรียนรู้ของผู้วิจัยได้ดังนี้

1. การวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการทำงานร่วมกับชุมชน การลงพื้นที่ครั้งแรกของผู้วิจัยในเวทีโครงการการเรียนรู้ลำน้ำแม่สารอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าในพื้นที่ชุมชนตำบลป่าสัก มีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ผ่านกระบวนการวิจัย โดยมีบุคคลนอกพื้นที่ทั้งอาจารย์จากมหาวิทยาลัย นักศึกษา เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้กระตุ้นประสานและอำนวยความสะดวก โดยเป็นผู้นำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ในการแก้ไขปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้เรียนรู้จากพื้นที่ตำบลป่าสัก อีกทั้งในการเข้าชุมชนโดยการเข้าร่วมการประชุมโครงการแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการทำนาของเกษตรกรตำบลป่าสัก การเข้าร่วมการประชุมทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเกษตรกรเจ้าของปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาหารือกัน การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวของผู้วิจัยอย่างต่อเนื่องทำให้ได้ทำงานร่วมกับเกษตรกร โดยการร่วมพิจารณาเครื่องมือที่เกษตรกรคิดค้นเพื่อแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น ซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของเกษตรกรทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงแนวคิด และประสบการณ์ในการทำงานวิจัยของเกษตรกรเป็นการเรียนรู้ที่มีค่ากับผู้วิจัยเป็นอย่างมาก การเรียนรู้ครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการพัฒนาชุมชน โดยการที่เจ้าของปัญหา เป็นผู้มองปัญหาเองและหาวิธีแก้ไขปัญหา เพื่อให้การแสวงหาวิธีการแก้ปัญหายั่งยืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยจะนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในชุมชนของผู้วิจัยในอนาคตต่อไป

2. การประสานงานกับคนในชุมชน ในการทำงานวิจัยโดยที่ผู้วิจัยเป็นคนนอกพื้นที่ การทำความคุ้นเคยกับคนในชุมชนเป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้คนในพื้นที่ยอมรับ การประสานงานกับคนในชุมชนทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนต่างพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยไม่เคยรู้จักมาก่อน และการทำงานวิจัยนั้นจำเป็นต้องมีการประสานงานกับผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความนับถือเพื่อให้การทำงานวิจัยประสบผลสำเร็จและชุมชนให้การสนับสนุน ในประสานงานผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการเลือกใช้สื่อเพื่อเป็นตัวช่วยในการประสานงาน ได้ใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชน

3. การทำงานวิจัยร่วมกับเยาวชน การทำงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนในพื้นที่ ตำบลป่าสักได้เข้ามาเรียนรู้ปัญหาในพื้นที่และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งร่วมเรียนรู้กระบวนการวิจัย รวมถึงเรียนรู้ถึงการดำเนินงานในพื้นที่ผ่านกิจกรรมต่างๆ การทำงานกับเยาวชนทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยโดยการมีส่วนร่วมกับเยาวชน และได้เรียนรู้ความคิดของเยาวชนในเรื่องต่างๆ ทั้งแนวคิดในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน แนวคิดในเรื่องของการดำเนินงานในมุมมองของเยาวชน อีกทั้งเยาวชนเหล่านี้ยังได้เห็นถึงน้ำใจของคนรุ่นใหม่ในการร่วมทำงานกับบุคคลจากนอกพื้นที่ที่เยาวชนเหล่านั้นไม่รู้จัก โดยเยาวชนให้ความร่วมมือและให้ความไว้วางใจแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยประทับใจมาก

4. การทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นประสาน เพื่อให้เยาวชนเกิดแรงผลักดันในการทำงานวิจัย การทำหน้าที่ที่ผู้วิจัยได้เรียนรู้การประสานงานกับบุคคลภายนอกอื่นๆ นอกจากคนในพื้นที่ การหาทุนวิจัย เพื่อให้เป็นปัจจัยในการทำงานวิจัย การประสานงานเพื่อหาวิทยากรเพื่อให้ความรู้กับเยาวชน การหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้แก่เยาวชน สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นประสบการณ์ที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถทำงานต่างๆ ได้สำเร็จ

5. การเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ ได้แก่ การเรียนรู้ในการจัดรายการวิทยุเป็นการเรียนรู้ร่วมกับเยาวชน การมีความกล้าพูดในที่ชุมชน การเรียนรู้เรื่องการทำงานเพิ่มมากขึ้น การได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่นเวทีงานสานฝันงานวิจัย งานรวมพลคนวิจัย การเข้าร่วมในการประชุมในโครงการวิจัยต่างๆ การรายงานความก้าวหน้างานวิจัย เป็นต้น การเรียนรู้ทั้งหมดเป็นประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานวิจัยเรื่องนี้เป็นประสบการณ์ที่ทำให้การศึกษาในระดับปริญญาโทเกิดคุณค่ามาก และการทำวิทยานิพนธ์ทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้รับประโยชน์จากการทำงานวิจัยเป็นสิ่งที่มีความค่ามากกับผู้วิจัย